

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Natálie Exnerová

**Kritéria pro svěření dítěte do střídavé péče jeho
rodičů v kontextu judikatury Ústavního soudu**

Diplomová práce

Olomouc 2020

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Kritéria pro svěřeni dítěte do střídavé péče jeho rodičů v kontextu judikatury Ústavního soudu vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 31. března 2020

Natálie Exnerová

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce JUDr. Renátě Šínové, Ph.D. za odborné vedení, pomoc a rady při vypracovávání mé diplomové práce.

Obsah

Úvod	6
1 Zakotvení pojmu střídavá péče do českého právního řádu.....	9
2 Pojem střídavá péče a jeho skutečný obsah v kontextu soudobé praxe	11
3 Intervaly střídání.....	15
4 Kritéria pro svěřeni dítěte do péče.....	17
5 Čtyřstupňový test vhodnosti střídavé péče	19
5.1 Existence pokrevního pouta.....	21
5.2 Míra zachování identity dítěte a rodinných vazeb	22
5.3 Schopnosti osoby zajistit potřeby dítěte	23
5.4 Názor dítěte.....	24
6 Okolnosti mající vliv na rozhodnutí	27
6.1 Jeden z rodičů byl v blízké minulosti odsouzen k výkonu trestu odnětí svobody	28
6.2 Jeden z rodičů se dopustil fyzického či psychického násilí na dotčeném dítěti	28
6.3 Jeden z rodičů se prokazatelně dopustil násilí vůči jiným dětem nebo na druhém rodiči	29
6.4 Jeden z rodičů je závislý na drogách, alkoholu či silných lécích snižujících jeho motorické či psychologické schopnosti.....	29
6.5 Jeden z rodičů vede nezřízený život.....	29
6.6 Jeden z rodičů má diagnostikované závažné psychické problémy.....	29
6.7 Dítě je dosud kojeno.....	30
6.8 Specifický zdravotní nebo psychický stav dítěte.....	30
6.9 Nevhodná komunikace mezi rodiči.....	31
6.10 Velmi velká vzdálenost bydlišť rodičů.....	32
Závěr.....	37
Seznam odborných zdrojů	41
Monografie.....	41
Komentáře	41

Právní předpisy.....	41
Důvodové zprávy.....	42
Príspevek ze sborníku	42
Odborné časopisy	42
Soudní rozhodnutí.....	43
Internetové stránky.....	43
Cizojazyčné zdroje.....	44
Abstrakt	45
Abstract	46
Klíčová slova.....	47
Key words	47

Úvod

Tato diplomová práce pojednává o kritériích pro svěřeni dítěte do střídavé péče jeho rodičů v kontextu judikatury Ústavního soudu. Svěřeni dítěte do střídavé péče jeho rodičů jako jeden z typů péče o dítě po rozvodu či rozchodu rodičů je v České republice stále velmi diskutovaným a kontroverzním tématem a u veřejnosti vzbuzuje značné emoce. Odpůrci střídavé péče jako důvod nevhodnosti často uvádějí potřebu dítěte mít pouze jeden domov. Naopak zastánci střídavé péče vyznávají názor, že zájmem dítěte je být vychováván jak ze strany matky, tak ze strany otce. Ustanovení § 907 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, pouze obecně stanoví, jakými hledisky se soud musí při rozhodování o svěřeni dítěte do péče zabývat. Konkrétnější kritéria pro svěřeni do střídavé péče však občanský zákoník neobsahuje a nestanoví ani, kdy je střídavá péče v zájmu dítěte, a kdy naopak není. V této souvislosti vydal Ústavní soud množství zásadních nálezů a usnesení, které obsahovaly stanovení kritérií, kterými se obecné soudy při své rozhodovací praxi musí zabývat, a které musí být kumulativně naplněny, aby vůbec dítě do střídavé péče mohlo být svěřeno.

O problematice svěřeni dítěte do střídavé péče jeho rodičů se zajímám již delší dobu, neboť sama pocházím z rozvedené rodiny, kdy jsem byla ve čtrnácti letech svěřena do střídavé péče obou rodičů. Tato skutečnost tak pro mě byla prvotním impulzem ke zvolení tohoto tématu pro mou diplomovou práci. Dalším impulzem, proč jsem se rozhodla právě pro toto téma, pro mě byla stáž u Okresního soudu v Liberci, kde jsem vykonávala práci i pro soudkyně opatrovnických soudů. Měla jsem tak možnost být přítomna i soudnímu jednání, kde se rozhodovalo právě o svěřeni dítěte do péče jeho rodičů po jejich rozvodu, případně i soudnímu jednání, kde se rozhodovalo o změně takového rozhodnutí. Třetí důvod pro zvolení tohoto tématu mé diplomové práce je již částečně naznačen výše. Občanský zákoník pouze obecně stanoví, jakými kritérii se musí obecný soud zabývat, pokud rozhoduje o svěřeni dítěte do péče. Tato kritéria jsou však stanovena pro všechny typy péče o nezletilé dítě stejně, to znamená, že tato kritéria jsou stejná, ať už se jedná o rozhodování o svěřeni dítěte do péče výlučné, střídavé či společné, přičemž prvotním kritériem při tomto rozhodování je především zájem dítěte. Zároveň se mezi odborníky vede odborná debata, co je vlastně obsahem pojmu střídavé péče. Někteří se domnívají, že intervaly střídání musí být pro oba rodiče stanoveny stejně, a tato skutečnost je pak hlavním znakem střídavé péče, a někteří mají za to, že ke střídání v péči rodičů dochází i v případě péče výlučné a styku. Z výše uvedených důvodů proto považuji téma mé diplomové práce za aktuální.

Předmětem mé diplomové práce však není jen problematika kritérií pro svěřeni nezletilého dítěte do střídavé péče jeho rodičů. Mým cílem je rozebrat tato kritéria komplexněji, tj. nejen

analyzovat klíčovou judikaturu Ústavního soudu, ale i rozebrat jednotlivé výjimky z těchto kritérií a faktory, které ovlivňují vhodnost svěřením nezletilého dítěte do střídané péče, a tyto ukázat na názorných příkladech. Dále mě zajímaly i jiné otázky, které s rozhodováním o svěřením dítěte do střídané péče souvisejí. Mezi tyto otázky řadím zejména, jak již bylo uvedeno výše, otázku obecných kritérií pro svěřením dítěte do péče, která jsou stejná pro všechny typy péče, neboť k těmto obecným soud přihlíží i při rozhodování o střídané péči. Rovněž jsem považovala za důležité zabývat se obsahem pojmu střídaná péče a funkčností obsahu tohoto pojmu v soudobé praxi. Zabývat jsem se chtěla i délkou časových intervalů střídané péče a vhodností těchto časových intervalů v jednotlivých případech, neboť občanský zákoník nestanoví, po jak dlouhé době se má matka a otec nezletilého dítěte v případě střídané péče v jeho péči střídat. Za tímto účelem je má diplomová práce rozdělena do šesti kapitol, přičemž některé z těchto kapitol jsou dále pro větší přehlednost členěny na podkapitoly. V první kapitole se pro větší dokreslení celé práce věnuji zakotvení pojmu střídané péče do českého právního řádu, ve které se mimo jiné zabývám i důvody zavedení tohoto typu péče o nezletilé dítě do našeho právního řádu. Druhá kapitola pojednává o pojmu střídané péče a jeho skutečném obsahu v kontextu soudobé praxe, kde je rozebráno, co vůbec střídaná péče znamená, zda musí být intervaly střídání v péči stejné pro oba rodiče, jak se mezi sebou odlišuje střídaná péče a výlučná péče s velmi široce stanoveným stykem pro nepečujícího rodiče nebo zda je pojem střídané péče a jeho skutečný obsah v současné praxi vůbec funkční. Třetí kapitola se věnuje intervalům střídání a vhodností těchto intervalů za konkrétních okolností. Čtvrtá kapitola pojednává obecně o kritériích pro svěřením dítěte do péče, ke kterým musí být přihlíženo ve všech případech. Dále se tato kapitola věnuje i obsahu pojmu zájem dítěte v kontextu Úmluvy o právech dítěte, která tento pojem používá a na kterou je odkazováno v řadě rozhodnutí Ústavního soudu zabývajících se právě zájmem dítěte. Konečně pátá a šestá kapitola, které tvoří jádro této diplomové práce, pojednávají o čtyřech kritériích pro svěřením nezletilého dítěte do střídané péče jeho rodičů a okolnostech, které mají vliv na vhodnost střídané péče v tom kterém případě. Tyto dvě poslední kapitoly jsou dále pro větší přehlednost jednotlivých témat rozděleny do podkapitol. V kontextu těchto dvou posledních kapitol diplomové práce se vypořádávám i s následujícími výzkumnými otázkami, které jsou formulovány následovně:

- „Jsou kritéria pro svěřením dítěte do střídané péče stanovena v judikatuře Ústavního soudu vhodně?“
- „Jakou měrou musí být jednotlivá kritéria pro svěřením dítěte do střídané péče naplněna, aby obecný soud mohl skutečně dítě do střídané péče svěřit?“

- „Je fungování střídavé péče skutečně souladné se zájmem dítěte v případě, že rodiče dítěte spolu odmítají komunikovat, případně pokud je tato komunikace mezi rodiči nevhodná?“

Hlavním cílem mé diplomové práce je tedy rozebrat klíčovou judikaturu Ústavního soudu k otázkám týkajícím se střídavé péče, tj. zejména ke čtyřem hlavním kritériím, která musí obecný soud zvažovat, pokud rozhoduje o svěřeni nezletilého dítěte do střídavé péče, a k okolnostem, které mají vliv na vhodnost střídavé péče. V případě okolností, které mají vliv na rozhodnutí o střídavé péči, se zabývám zejména otázkou vhodnosti střídavé péče v případě špatného zdravotního fyzického či psychického stavu dítěte, dále vhodností střídavé péče v případě velké vzdálenosti mezi bydlišti rodičů dítěte nebo za situace, kdy je komunikace mezi rodiči dítěte nevhodná či dokonce úplně nulová. Za pomoci judikatury Ústavního soudu budu zodpovídat i na výše uvedené výzkumné otázky.

Celá diplomová práce je psána a jednotlivé výzkumné otázky jsou zodpovězeny ve smyslu objektivně recentního výkladového cíle. „*Je-li cílem výkladu recentní objektivní výkladový cíl, zkoumáme, jaký objektivní význam má zákonný text pro jeho adresáta.*“¹ Jedná se tedy o význam, který by byl zřejmý adresátovi, který má znalosti týkající se právního řádu a společnosti.²

Kromě mých vlastních názorů a mé tvůrčí činnosti čerpám při psaní této diplomové práce zejména z knihy M. Trávníčka, která se zabývá střídavou péčí a kritérii pro její nařízení. Mezi základní použité zdroje dále patří právní úprava, tj. zejména zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Pro dokreslení historického kontextu pojmu střídavé péče v českém právním řádu používám rovněž i zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů. Klíčovým zdrojem této diplomové práce je rovněž konkrétní judikatura Ústavního soudu. Mezi zbývajícím zdroji poté převažují především monografie, zejména odborné knihy a komentáře, které jsou použity zejména v úvodních kapitolách, které jsou především teoretického rázu. Dále využívám rovněž odborné časopisy a internetové stránky.

Očekávání, která si od této diplomové práce slibuji, je prohloubení mých znalostí rodinného práva, zejména tedy znalostí týkající se střídavé péče. Zároveň doufám, že tyto znalosti, které bych ráda uplatnila právě v oboru týkajícím se opatrovnických věcí, mi budou užitečné i při mém budoucím pracovním zařazení.

Na závěr je nutno dodat, že tato diplomová práce byla zpracována podle právního stavu České republiky ke dni 31. března 2020.

¹ MELZER, Filip. Metodologie nalézání práva. *Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 84.

² Tamtéž.

1 Zakotvení pojmu střídavá péče do českého právního řádu

Střídavá péče jako jedna z forem péče o nezletilé dítě byla do českého právního řádu zakotvena tzv. velkou novelou zákona o rodině, tj. zákonem č. 91/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění dalších zákonů.³ Tehdejší zákonná úprava, která platila do 31. prosince 2013, hovořila konkrétně o střídavé výchově, a to v ustanovení § 26 odst. 2 zákona č. 94/1998 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZOR), dle kterého „*jsou-li oba rodiče způsobilí dítě vychovávat a mají-li o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do společné, popřípadě střídavé výchovy obou rodičů, je-li to v zájmu dítěte a budou-li tak lépe zajištěny jeho potřeby.*“⁴ Velká novela zákona o rodině tak zavedla možnost svěřit nezletilé dítě ve zvláštních případech jak do střídavé, tak i společné výchovy, a to za předpokladu, že taková výchova byla v zájmu dítěte a oba dva rodiče skýтали záruky, že takové opatření bude plnit svůj účel.⁵ Prakticky ale ve všech případech mělo jít o schválení dohody rodičů o střídavé, popřípadě společné výchově.⁶

Přestože znění ZOR do účinnosti tzv. velké novely o možnosti střídavé, popřípadě společné výchovy nehovořilo, tehdejší judikatura zastávala názor, že i přes absenci výslovného zákonného ustanovení bylo možné nezletilé dítě do takové výchovy svěřit, a to zpravidla za předpokladu, že se na tom rodiče dítěte dohodli.⁷ Soudy v některých případech došly k závěrům, že gramatický výklad ZOR ve znění účinném před velkou novelou nevyklučoval, aby dítě do střídavé péče bylo svěřeno, neboť ZOR do účinnosti velké novely hovořil pouze o tom, že „*v rozhodnutí, kterým se rozvádí manželství rodičů nezletilého dítěte, upraví soud jejich práva a povinnosti ke dítěti po dobu po rozvodu, zejména určí, komu bude dítě svěřeno do výchovy a jak má každý z rodičů přispívat na jeho výživu.*“⁸

Na výše uvedené a na skutečnost, že až do roku 1998 bylo běžné, že nezletilé děti v případě, že spolu jejich rodiče dále nežili, byly automaticky svěřovány do výlučné péče, reagovali zákonodárci v roce 1998, a to právě přijetím velké novely ZOR. Do účinnosti velké novely byly nezletilé děti svěřovány spíše do péče matky, čímž docházelo k omezování styku s otcem zpravidla na každý druhý víkend v měsíci, což je dodnes kritizováno ze strany některých otců, kteří se považují za stejně dobré vychovatele a pečovatele jako jsou matky, nehledě na to, že při

³ zákon č. 91/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění dalších zákonů

⁴ zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 91/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění dalších zákonů

⁶ Tamtéž.

⁷ FRANCOVÁ, Marie; DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 20.

⁸ zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění účinném ke dni 31. července 1998

svěření dítěte do výlučné péče matky dítěti chybí mužský vzor.⁹ Uvedené odráželo i posun ve vnímání role otce a matky při výchově dětí, dále skutečnost, že větší počet mužů začal s dětmi odcházet na rodičovskou dovolenou a snahu umožnit tzv. dvoukariérní manželství.¹⁰ Velká novela právě proto zavedla možnost svěřit dítě i do střídavé nebo společné výchovy obou rodičů, což mělo za cíl změnit dosavadní soudní praxi, která jednak porušovala právo dítěte na péči obou rodičů, druhak i právo rodičů na péči o dítě a jeho výchovu, tak, jak o těchto právech hovoří na ústavní úrovni Listina základních práv a svobod a Úmluva o právech dítěte.¹¹

Dosavadní úpravu střídavé péče následně přebral zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen OZ), který ale na rozdíl od pojmu střídavá výchova, který do té doby používal ZOR, používá pojem střídavá péče. Ustanovení § 907 odst. 1 OZ tak stanoví, že „soud může svěřit dítě do péče jednoho z rodičů, nebo do střídavé péče, nebo do společné péče, soud může dítě svěřit i do péče jiné osoby než rodiče, je-li to potřebné v zájmu dítěte...“¹² Důležité je zmínit, že dle komentářové literatury pořadí volby jednotlivých forem péče o nezletilé dítě nevyplývá z pořadí tak, jak je za sebou upravil zákonodárce, jednotlivé formy péče by tedy měly mít rovnocenné postavení.¹³ OZ tak ale na rozdíl od ZOR nepřevzal zvláštní kritéria pro svěření dítěte do střídavé péče, ale samostatně definuje kritéria, která musí být splněna, ať už při rozhodování o péči výlučné, střídavé či společné. Otázkou obecných kritérií pro svěření dítěte do péče se zabývám ve čtvrté kapitole této práce.

⁹ JIRSA, Jaromír. *Jak to myslí Ústavní soud se střídavou péčí a jak o ní budou přemýšlet soudci obecných soudů* [online]. *pravni prostor.cz*, 3. září 2014 [cit. 11. října 2017]. Dostupné na <<https://www.pravni-prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/jak-to-myslel-ustavni-soud-se-stridavou-peci-a-jak-o-ni-budou-premyslet-soudci-obecnych-soudu>>.

¹⁰ KAISEROVÁ, Veronika. Úvaha nad nálezem Ústavního soudu ke střídavé výchově a jeho významem pro soudní praxi. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 10, s. 13.

¹¹ TYL, Jiří. Soudní praxe úpravy porozvodové péče o děti (Názor čtenáře). *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 4, s. 20.

¹² zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹³ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. In ŠVESTKA, Jiří (ed). *Občanský zákoník – Komentář – Svazek II*. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 547 (§ 907 občanského zákoníku).

2 Pojem střídavá péče a jeho skutečný obsah v kontextu soudobé praxe

Pojem střídavé péče lze obecně definovat jako takový typ péče o nezletilé dítě po rozvodu či rozchodu rodičů, kdy o toto nezletilé dítě pečují oba dva rodiče, a to ve stanovených intervalech, ve kterých se v péči o dítě střídají.¹⁴ Tyto časové intervaly buď mohou být pro každého z rodičů stejně dlouhé, anebo i rozdílné.¹⁵ Lze se setkat i s takovou formou střídavé péče, kdy dítě zůstává na jednom místě, tj. v jednom obydlí a rodiče se při péči o dítě v tomto obydlí v pravidelných časových intervalech střídají. Takové řešení je ale ve většině případů těžko proveditelné a vede k tomu, že dítě mimo toto obydlí nemá žádnou zkušenost s osobním životem svých rodičů.¹⁶

Časový úsek, který dítě bude trávit u jednoho a následně u druhého rodiče, je třeba stanovit s ohledem na všechny okolnosti daného případu. Je tedy třeba vzít ohled zejména na věk dítěte, jeho osobnost, osobnosti rodičů, citové vazby dítěte k rodičům a jiným příbuzným osobám, prostředí, ve kterém rodič žije, zachování zázemí dítěte, výchovné schopnosti rodičů apod.¹⁷ Jak již bylo zmíněno výše, tyto časové úseky nemusí být pro oba rodiče stejné. Mnoho lidí se tak nesprávně domnívá, že pokud je nezletilé dítě svěřeno do střídavé péče, musí být tyto časové intervaly stejné jak pro matku, tak i pro otce, a střídání ve stejných časových intervalech považují za základní odlišovací kritérium střídavé péče, které ji odlišuje od jiných forem péče. Podstata střídavé péče však nemůže být spatřována pouze ve střídání rodičů v péči o dítě, neboť ti se střídají i v případě, že dítěte je svěřeno do výlučné péče jednoho z rodičů, zatímco druhý z rodičů má s dítětem právo na styk. Fakticky by tak byla každá situace, kdy je dítě střídavě u obou rodičů, střídavou péčí. K tomu pak nelze jinak než poznamenat, že právě tento argument je hlavním argumentem poukazujícím na určitou míru nesmyslnosti stigmatizace pojmu střídavá péče a chápání jeho obsahu, k němuž v soudobé praxi, a hlavně v české společnosti, často dochází.

V případě rozdílně stanovených intervalů pro každého z rodičů se střídavá péče může blížit až k péči výlučné s velmi rozsáhlým stykem stanoveným pro nepečujícího rodiče.¹⁸ S ohledem na to, co již bylo zmíněno výše, velmi široce stanovený styk dítěte s rodičem, který dítě nemá ve své výlučné péči, je ale fakticky opět střídání ve stanovených intervalech. Jediný praktický rozdíl mezi střídavou a výlučnou péčí s široce stanovených stykem spočívá v tom, že v případě svěření dítěte

¹⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana. Střídavá výchova. In MOTEJL, Otakar (ed). *Sborník stanovisek veřejného ochránce práv: Rodina a dítě*. Praha: ASPI, 2007, s. 48.

¹⁵ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 227.

¹⁶ ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr (eds). *Občanský zákoník velký komentář, Svazek IV, 2. díl*. Praha: Leges, 2016, s. 1615 (§ 907 občanského zákoníku).

¹⁷ HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESPHALOVÁ Lenka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1017 - 1025.

¹⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 227.

do střídavé péče obou rodičů dochází ke stanovení výživného oběma rodičům.¹⁹ Argumentace rozdílem ve výživném ale ztrácí na významu, pokud porovnáváme střídavou péči s intervalem střídání každý týden a výlučnou péči s tak široce vymezeným stykem, že je dítě fakticky 8 dní s jedním rodičem a 6 dní s druhým. V takovém případě není důvod, aby výživné nebylo stanoveno pro oba rodiče i v případě péče výlučné s široce vymezeným stykem, neboť soud musí dle ustanovení § 913 OZ při stanovování výživného přihlídnout i k tomu, že povinný o oprávněného osobně pečuje a k míře, v které tak činí.²⁰ Obdobně lze argumentovat, že nemá být výživné stanoveno vůbec, pokud se oba rodiče na péči o dítě podílejí přibližně ve stejném rozsahu a nelze shledat důvody pro to, aby bylo rodičům zcela bezdůvodně stanovené symbolické stejně vysoké výživné, které si mají platit vzájemně.

Fakticky lze ale rozdíl mezi střídavou péčí a výlučnou péčí s široce vymezeným stykem spatřovat v pojetí obou institutů, kdy u střídavé péče nedochází k odlišnému vnímání rolí obou rodičů.²¹ V případě porovnání střídavé péče s výlučnou péčí s široce stanoveným stykem, např. 8 dnů s jedním rodičem a 6 dní s druhým, se v podstatě jedná o důsledek toho, že zákonodárce takto asi spíše nesmyslně pojmy výlučné a střídavé péče zavedl. Praxe fakticky hledala cestu, jak se s jejich obsahem vypořádat. Pokud bude za dané situace dítě svěřeno do střídavé péče, oba rodiče považují toho druhého za plnohodnotného rodiče, jehož role nespočívá jen ve styku s dítětem ve stanovených intervalech, ale považují ho za rodiče, který hraje v životě dítěte tu nejdůležitější roli, tj. roli rodičovskou.²² Střídavá péče je, jak již bylo částečně naznačeno výše, v praxi vnímána jako nástroj, který podporuje stejnou roli obou rodičů. „*Pokud by však oba rodiče především neměli problém své role vzájemně vnímat, je pak to, zda je dítě s jedním rodičem 8 dnů a s druhým 6, či opačně, v konečném důsledku úplně nepodstatné.*“²³

U široce stanoveného styku může docházet k tomu, že rodič, který bude mít dítě ve své výlučné péči, bude stavět druhého rodiče pouze do role toho, kdo je s dítětem oprávněn se stýkat, ale není oprávněn o něm rozhodovat.²⁴ Právně je ale jasné, že v případě výlučné péče nepečující rodič není vyloučen ze svého práva o dítě pečovat a vychovávat ho, protože tato práva právě může vykonávat v době styku s dítětem.²⁵ Nepečujícímu rodiči rovněž zůstává zachována

¹⁹ ŠÍNOVÁ Renáta, WESTPHALOVÁ, Lenka, HRUŠÁKOVÁ, Milana. In ŠÍNOVÁ, Renáta, WESTPHALOVÁ, Lenka, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2017, s. 202.

²⁰ ŠMÍD, Ondřej, JURÁTKOVÁ, Petra. In ŠMÍD, Ondřej, DEJMOVÁ, Radka a kol. *Povinnosti a práva rodičů ke dětem*. Praha: Leges, 2017, s. 124.

²¹ Tamtéž.

²² ŠÍNOVÁ Renáta, WESTPHALOVÁ, Lenka, HRUŠÁKOVÁ, Milana. In ŠÍNOVÁ, Renáta, WESTPHALOVÁ, Lenka, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2017, s. 201:

²³ Tamtéž.

²⁴ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Vymezení základního rámce dohod rodičů o styku s dítětem. *Bulletin advokacie*, 2020, roč. 22, č. 1-2, s. 49.

²⁵ usnesení Ústavního soudu ze dne 13. ledna 2011, sp. zn. IV. ÚS 2248/10-1.

rodičovská odpovědnost v plném rozsahu.²⁶ Pokud je dítě svěřeno do péče jednoho z rodičů, dochází pouze k faktickému omezení rodičovské odpovědnosti toho z rodičů, který dítě nemá v péči, a to co do osobní péče o dítě po dobu, kdy dítě není u tohoto rodiče.²⁷ Oba rodiče i v případě, že je dítě svěřeno do výlučné péče jednoho z nich, mají zachováno právo a povinnost rozhodovat společně o záležitostech pro dítě významných dle ustanovení § 877 OZ²⁸, přičemž „za významnou záležitost se považují zejména nikoli běžné léčebné a obdobné zákeroky, určení místa bydliště a volba vzdělání nebo pracovního uplatnění dítěte“.²⁹

Jak již bylo částečně zmíněno výše, česká společnost má však za to, že tím rodičem, který o dítěti rozhoduje, je ten, který ho má v péči, a toto přesvědčení pak případně ovlivňuje rozhodování rodičů a následně jejich případnou dohodu ohledně střídavé a výlučné péče. Rodiče mají pocit, že v případě svěřeni dítěte do výlučné péče jednoho z nich, se vzdávají svého práva na péči o dítě. V takovém případě pak může být střídavá péče s rozdílnými intervaly střídání pro každého z rodičů vhodnějším řešením před výlučnou péčí s velmi široce nastaveným stykem. Střídavá péče tak funguje jako potvrzení role obou rodičů, kterou sice dle zákona mají stejnou i v případě péče výlučné, oni to však tak nevnímají, a z toho důvodu budou častěji žádat o svěřeni dítěte do péče střídavé než do péče výlučné s široce vymezeným stykem pro nepečujícího rodiče. Pokud je za takové situace nezletilé dítě svěřeno do střídavé péče obou rodičů, mezi rodiči nevznikají takové konflikty typu „já mám dítě ve své výlučné péči, já o něm rozhoduji“.

Na základě výše uvedeného je tak možné uvést dvě následující možnosti. Buď rezignujeme na pojem střídavé péče, protože tento pojem nefunguje, neboť jakékoli střídání dítěte u jeho rodičů je možné označit za střídavou péči, neboť i v případě výlučné péče a styku dochází ke střídání v péči o dítě. Druhou možností je střídavou péči jako jednu z forem porozvodové péče o dítě odlišit v něčem jiném než ve střídání rodičů v péči o dítě v pravidelných intervalech. Existuje však i názor, že základní odlišovací kritérium mezi střídavou péčí a jinými formami porozvodové péče o dítě je v rovném postavení rodičů, kdy v případě střídavé péče oba rodiče mají právo o dítě pečovat a rozhodovat o něm. Výše uvedené by pak ale muselo být reflektováno změnou právní úpravy a úpravou rodičovské odpovědnosti druhého z rodičů, kterému dítě nebylo do péče svěřeno.

²⁶ TOMEŠOVÁ, Jana. *Úvaha o hranici mezi střídavou a výlučnou péčí o nezletilé dítě* [online]. pravniprostor.cz, 25. června 2019 [cit. 25. února 2020]. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/ht-uvaha-o-hranici-mezi-stridavou-a-vylucnou-peci-o-nezletile-dite>>.

²⁷ ŠMÍD, Ondřej, JURÁTKOVÁ, Petra. In ŠMÍD, Ondřej, DEJMOVÁ, Radka a kol. *Povinnosti a práva rodičů k dětem*. Praha: Leges, 2017, s. 118.

²⁸ ŘEZNIČEK, David, HEJNÁ, Alena. *Střídavá péče versus široký rozsah styku* [online]. epravo.cz, 10. května 2016 [cit. 25. února 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/stridava-pecce-versus-siroky-rozsah-styku-101176.html>>.

²⁹ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Na základě výše uvedeného je možné uvést následující. Nemá smysl odlišovat střídavou péči od ostatních forem péče jen na základě vymezených časových intervalů. V zahraničí se jedná o střídavou rodičovskou odpovědnost, v České republice jde jen o časové vymezení toho, který z rodičů kdy pečuje. Význam lze spatřovat v mentálním přesvědčení rodičů, je-li nařízena střídavá péče, může to napomoci zachování jejich rovného postavení. Na závěr této kapitoly je proto nutné poznamenat, že z legálního, respektive odborného právního hlediska, je pojem střídavé péče, tak, jak ho používá soudobá praxe, nefunkční.

3 Intervaly střídání

Jak již bylo uvedeno v přechozí kapitole, OZ nikde výslovně nestanoví, jak dlouhý má být časový úsek, po který nezletilé dítě bude v péči matky a následně v péči otce. Zároveň tyto časové intervaly nemusí být stanoveny stejně pro oba rodiče. Závisí tak pouze na konkrétním soudu, jaký časový úsek zvolí a jestli daný časový úsek bude stejný pro oba rodiče dítěte. Časové úseky střídavé péče pak musí soud stanovit s přihlédnutím ke všem relevantním okolnostem. Typicky soud svěří nezletilé dítě do střídavé péče s intervalem střídání jeden týden, čtrnáct dnů, jeden měsíc, dva měsíce nebo půl roku.³⁰

Co se týče intervalu střídání po jednom týdnu či čtrnácti dnech, dítě v tomto případě neztrácí kontakt s druhým rodičem či ho ztrácí naprosto minimálně.³¹ Interval střídání po jednom týdnu je však vhodný zejména, pokud rodiče dítěte mají bydliště velmi blízko u sebe, typicky v jednom městě, a dítě tak není nuceno střídat dva školní kolektivy. Střídání školních kolektivů po tak krátké době by mohlo vést ke ztrátě kontinuity ve výuce, a mohlo by být proto nemožné vůbec dítě v daném školním pololetí hodnotit.³² V případě intervalu střídání po jednom týdnu také není nutné stanovit styk dítěte s rodičem, který v daný týden o dítě nepečuje, neboť, jak již bylo zmíněno výše, při střídání po jednom týdnu dochází pouze k minimální ztrátě kontaktu dítěte s tímto rodičem.

Intervaly delší než dva týdny se nedoporučují, neboť mladší děti by odloučení od druhého rodiče mohly snášet hůř.³³ Interval střídání po půl roce je tak vhodný v těch případech, kdy rodiče dítěte mají bydliště daleko od sebe a dítě je nuceno střídat školu. Za této situace je vhodné stanovit styk dítěte s druhým rodičem, v době, kdy je v péči druhého rodiče, neboť v opačném případě by dítě v daném půl roce ztratilo osobní kontakt s druhým rodičem.³⁴

Možné je zvolit i tzv. slovenský model střídání, který se osvědčil právě na Slovensku. V případě slovenského modelu střídání o dítě pečuje jeden týden první dva dny matka, poté dva dny otec a další tři dny matka.³⁵ Další týden se tento model střídání otočí, aby v celkovém součtu dnů na měsíce oba rodiče pečovali o dítě stejně.³⁶ Další týden tedy dítě bude nejprve dva dny u otce, poté dva dny u matky a následně tři dny opět u otce.³⁷ Takový model střídání ale nemusí být vhodný pro všechny děti a může být uskutečněn za předpokladu, že rodiče mají bydliště velmi blízko

³⁰ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 75.

³¹ Tamtéž, s. 76.

³² Tamtéž.

³³ KOVÁŘOVÁ, Daniela. Střídavá péče velebená i proklínaná. *Bulletin advokacie*, 2015, roč. 17, č. 3, s. 45.

³⁴ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 76.

³⁵ FRENČLOVÁ, Adéla. *Přehled modelů styku a modelů střídání v péči o dítě* [online]. *pravni-prostor.cz*, 10. ledna 2019 [cit. 17. března 2020]. Dostupné na <<https://www.pravni-prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/prehled-modelu-styku-a-modelu-stridani-v-peci-o-dite>>.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ Tamtéž.

u sebe, neboť za opačné situace by dítě bylo nuceno překonávat velkou vzdálenost mezi bydlišti rodičů třikrát do týdne.

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, při rozhodování o časovém intervalu, po který bude dítě u jednoho a následně u druhého z rodičů, se musí vzít v potaz všechny okolnosti daného případu. V každém případě je nutné, aby tento časový interval vyhovoval dítěti i jeho rodičům a podle toho byl takový model střídání zvolen. Důležité rovněž je, aby všechny zúčastněné strany tento časový interval dodržovaly. Samozřejmě může docházet k situacím, kdy interval střídání nebude možné dodržet. Může se jednat například o situaci, kdy dítě bude nemocné a pro jeho zdravotní stav nebude vhodné, aby přejíždělo k druhému rodiči. V tomto případě je vhodné, aby se rodiče domluvili na náhradě, například tak, že dítě bude po uzdravení delší dobu s druhým rodičem. I s takovými změnami tedy může být střídavá péče efektivní.

4 Kritéria pro svěření dítěte do péče

Při výběru formy péče o nezletilé dítě je třeba, aby se soud řídil určitými kritérii, která jsou stejná pro všechny formy péče o nezletilé dítě. To znamená, že tato kritéria musí být naplněna, ať už se jedná o péči výlučnou, střídavou či společnou. Tato kritéria vychází jednak z OZ, který explicitně v ustanovení § 906 odst. 1 a ustanovení § 907 odst. 1 stanoví jako základní kritérium zájem dítěte, který je pak dále tvořen dalšími hledisky, druhak i z ústavní roviny práva rodičů na péči o dítě a jeho výchovu, a z druhé strany pak právo dítěte na rodičovskou výchovu a péči³⁸. Z uvedeného plyne, že *„upírat dítěti právo být vychováván také druhým rodičem a současně druhému rodiči upírat právo vychovávat své dítě je závažným porušením ústavně zaručených práv a žádný z rodičů nemá přednostní právo na péči o dítě.“*³⁹ Dle ustanovení § 906 odst. 1 věty 1 *„soud vezme v úvahu nejen vztah dítěte ke každému z rodičů, ale také jeho vztah k sourozencům, popřípadě i k prarodičům.“*⁴⁰ V dalších odstavcích ustanovení § 907 OZ je dále obecně stanoveno, kterými hledisky se soud musí obecně při rozhodování o svěření dítěte do péče řídit, tak, aby rozhodnutí odpovídalo nejlepšímu zájmu dítěte. *„Při rozhodování o svěření do péče soud rozhoduje tak, aby rozhodnutí odpovídalo zájmu dítěte. Soud přitom bere ohled na osobnost dítěte, zejména na jeho vlohy a schopnosti ve vztahu ke vývojovým možnostem a životním poměrům rodičů, jakož i na citovou orientaci a zážemí dítěte, na výchovné schopnosti každého z rodičů, na stávající a očekávanou stálost výchovného prostředí, v němž má dítě napříště žít, na citové vazby dítěte ke jeho sourozencům, prarodičům, popřípadě dalším příbuzným i nepříbuzným osobám. Soud vezme vždy v úvahu, který z rodičů dosud o dítě řádně pečoval a řádně dbal o jeho citovou, rozumovou a mravní výchovu, jakož i to, u kterého z rodičů má dítě lepší předpoklady zdravého a úspěšného vývoje.“*⁴¹ Z uvedeného vyplývá, že v opatrovnických řízeních při posuzování otázky, zda je pro nezletilé dítě nejlepší péče výlučná, střídavá či společná, je nutné se řídit nejlepším zájmem dítěte, který není českým právním řádem nikterak definován. Nutné je podotknout, že zásada nejlepšího zájmu dítěte je základním hlediskem vždy, když se rozhoduje o záležitostech týkajících se dítěte. OZ však definici toho, co lze rozumět pod pojmem zájem dítěte, ani to, jak se konkrétně zájem dítěte při rozhodování o střídavé péči projevuje, neobsahuje. Tuto definici obsahují zejména mezinárodněprávní dokumenty, kterými je Česká republika vázána, a judikatura Ústavního soudu. Jedná se zejména o Úmluvu o právech dítěte, na kterou je často odkazováno v judikatuře Ústavního soudu a dle které *„zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované*

³⁸ usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

³⁹ FIDRMUCOVÁ, Anna. Střídavá péče v rozhodovací praxi Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 8, s. 277 – 283.

⁴⁰ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁴¹ Tamtéž.

veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, správními nebo zákonodárnými orgány.“⁴² Obsah článku 3 Úmluvy o právech dítěte následně definoval ve svém komentáři Výbor OSN pro práva dítěte, podle kterého je nejlepší zájem dítěte komplexní a dynamický koncept, který je tvořen následujícími třemi základními složkami:

1. základní právo dítěte, aby byl jeho nejlepší zájem posouzen a aby k němu bylo přihlédnuto;
2. základní interpretační princip, kdy, pokud je možné ustanovení právního předpisu; interpretovat více možnými způsoby, přihlíží se k tomu, který nejlépe naplňuje nejlepší zájem dítěte;
3. nejlepší zájem dítěte jako procesní pravidlo.⁴³

Nejlepší zájem dítěte je dále součástí ostatních práv, které obsahuje Úmluva o právech dítěte. Zásada nejlepšího zájmu dítěte by měla být vždy definována s ohledem na specifické okolnosti daného dítěte. Při posuzování nejlepšího zájmu dítěte je tak třeba vzít v úvahu zejména názor dítěte, jeho identitu, zachování rodinného prostředí a vztahů, péči o dítě, jeho bezpečí a ochranu, zranitelnost dítěte, právo dítěte na nejvyšší dosažitelnou úroveň zdravotního stavu nebo právo dítěte na vzdělání.⁴⁴

Jak již bylo zmíněno výše, Úmluva o právech dítěte se často promítá do rozhodnutí Ústavního soudu, kdy dle Ústavního soudu je dítě středem zájmu rozhodování, ať už se rozhoduje o svěřeni dítěte do péče výlučné, střídavé či společné, neboť dítě samo je „*bytostí jedinečnou, nadanou nezadatelnými, nezcižitelnými, nepromlčitelnými a nezrušitelnými základními právy a svobodami, a je tedy bytostí, které by se mělo dostat při jejím vývinu toho nejlepšího...*“⁴⁵

Při posuzování otázky, zda tedy v konkrétním případě bude vhodné svěřit nezletilé dítě do střídavé péče jeho rodičů, je nejdůležitějším hlediskem nejlepší zájem dítěte. „*Ačkoli se nejlepší zájem dítěte může v konkrétních případech dostat do konfliktu s oprávněnými zájmy ostatních osob (dalších dětí, či rodičů), a bude tak nezbytné jej s těmito ostatními zájmy vyvažovat, je třeba mít vždy na paměti, že nejlepší zájem dítěte je předním hlediskem při rozhodování soudů a má při vyvažování vyšší váhu než ostatní oprávněné zájmy.*“⁴⁶ Konkrétnější kritéria pro svěřeni do střídavé péče však občanský zákoník neobsahuje. Tato kritéria je třeba dále hledat zejména v judikatuře Ústavního soudu.

⁴² sdělení č. 104/1991 Sb., sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte

⁴³ General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1).

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ náleží Ústavního soudu ze dne 20. ledna 2005, sp. zn. II. ÚS 363/03.

⁴⁶ FIDRMUCOVÁ, Anna. Střídavá péče v rozhodovací praxi Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 8, s.277 – 283.

5 Čtyřstupňový test vhodnosti střídavé péče

Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 26. května 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13, konstatoval, že jedná-li se rozhodování soudu o svěřeni dítěte do střídavé péče, je třeba vycházet primárně z toho, že oba rodiče musí o svěřeni dítěte do střídavé péče projevit skutečný a upřímný zájem.⁴⁷ Projevení skutečného a upřímného zájmu ze strany rodičů představuje tzv. subjektivní kritérium pro svěřeni dítěte do střídavé péče. Pokud tedy jeden z rodičů, popřípadě i oba rodiče, tento skutečný a upřímný zájem neprojeví, není na místě dítě do střídavé péče svěřit. Z výše uvedeného by se mohlo zdát, že oba rodiče musí se svěřením dítěte do střídavé péče souhlasit, takový výklad by však byl v rozporu s judikaturou Ústavního soudu, kdy je Ústavním soudem konstantně uváděno, že souhlas či nesouhlas rodičů se střídavou péčí mezi kritéria pro svěřeni dítěte do střídavé péče nepatří.⁴⁸ Takový závěr lze dovodit i z dikce ustanovení § 907 odst. 1 OZ, kdy souhlas rodičů je toliko vyžadován jen pro svěřeni dítěte do péče společné.⁴⁹ Dle Trávníčka je třeba projev skutečného a upřímného zájmu ze strany rodičů chápat jako obecný zájem o péči o dítě a nikoli jako zájem o střídavou péči.⁵⁰ Pokud však jeden z rodičů se svěřením dítěte do střídavé péče nesouhlasí, musí obecné soudy zkoumat důvody takového nesouhlasu.⁵¹

Ústavní soud v jednom z přechozích nálezů judikoval, že pokud jsou splněny podmínky pro nařízení střídavé péče dle zákona o rodině, mělo by být její nařízení pravidlem a ostatní rozhodnutí výjimkou, která musí být řádně odůvodněna.⁵² V nálezu ze dne 26. května 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14 však Ústavní soud konstatoval, že svěřeni dítěte do střídavé péče nemůže být automatickým řešením péče při rozhodování o poměrech nezletilého.⁵³

Pokud je splněno výše uvedené kritérium projevení skutečného a upřímného zájmu oběma rodiči dítěte, soudy následně musí provést tzv. čtyřstupňový test vhodnosti střídavé péče, který se skládá ze čtyř samostatných kritérií, která jsou následující:

1. existence pokrevního pouta mezi dítětem a osobou usilující o svěřeni dítěte do péče;
2. míra zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěřeni do péče dané osoby;
3. schopnost osoby, která usiluje o svěřeni dítěte do péče, zajistit řádný vývoj dítěte a fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby;

⁴⁷ nálezu Ústavního soudu ze dne 26. května 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13, bod 18.

⁴⁸ nálezu Ústavního soudu ze dne 23. února 2010, sp. zn. III. ÚS 1206/09, bod 23.

⁴⁹ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁰ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 8.

⁵¹ nálezu Ústavního soudu ze dne 23. února 2010, sp. zn. III. ÚS 1206/09, bod 29.

⁵² nálezu Ústavního soudu ze dne 26. května 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13, bod 18.

⁵³ JANOŠEK, Vladimír. *Střídavá péče. Zařadil Ústavní soud zpátečku?* [online]. epravo.cz, 29. dubna 2015 [cit. 27. února 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/stridava-pece-zaradil-ustavni-soud-zpatecku-99058.html>>.

4. přání dítěte.⁵⁴

Výše uvedená základní kritéria, která soud musí posuzovat u každého z rodičů při rozhodování o svěřením dítěte do střídavé péče, jsou si rovna, nemají hierarchické postavení.⁵⁵ Zároveň tato kritéria tvoří demonstrativní výčet. *Obecné soudy jsou tak oprávněny i povinny vzít v potaz i další relevantní kritéria, pokud to specifické okolnosti projednávaného případu vyžadují (srov. např. Kritéria Výboru pro práva dítěte při hledání nejlepšího zájmu dítěte).*⁵⁶ Pokud jeden z rodičů tato kritéria naplňuje výrazně lépe, je zpravidla v zájmu dítěte, aby bylo svěřeno do péče tohoto rodiče.⁵⁷ Naopak, pokud oba rodiče naplňují tato kritéria zhruba stejně, tak je třeba vycházet z pravidla, že zájmem dítěte pravděpodobně bude, aby bylo svěřeno do péče obou rodičů.⁵⁸ Tuto premisu je možné vyvrátit za předpokladu pádných důvodů. Ústavní soud také připomíná, že je třeba vždy zhodnotit i individuální okolnosti každého jednotlivého případu. „...v případech soudních rozhodnutí v tak individualizovaných věcech, jakými jsou spory o úpravu výchovných poměrů nezletilých dětí, lze stěží hovořit o precedenční závaznosti jejich závěrů, tím méně je možné vymezit obecná kritéria, jejichž naplnění pak vždy, bez ohledu na konkrétní okolnosti projednávaného případu, nutně musí vést k uložení vybraného výchovného opatření. Za taková nelze považovat ani výše předestřené ústavněprávní kritéria a požadavky pro svěřování dětí do péče, neboť ta představují toliko referenční kritéria, jež musí obecný soud, rozhodující o svěřením nezletilého dítěte do péče, vždy vzít do úvahy a jejich naplnění zkoumat s ohledem na konkrétní okolnosti daného individuálního případu.“

Mezi kritéria, která střídavou péčí naopak vyvracejí, patří například relevantně projevený nesouhlas dítěte nebo specifický zdravotní stav dítěte, v jehož důsledku by dítě bylo střídavou péčí nepřiměřeně zatíženo, nebo pouhé přání rodiče bez ohledu na zájem dítěte (k tomu viz dále kapitola 6).⁵⁹

Ústavní soud vymezením čtyřstupňového testu poskytl obecným soudům vodítka, jak postupovat při rozhodování o střídavé péči. Nejdříve je tedy třeba zjistit, zda je splněno tzv. subjektivní kritérium v podobě vyjádření upřímného zájmu o péči o nezletilé dítě ze strany obou jeho rodičů, dále se přistupuje k provedení čtyřstupňového testu. Pokud jsou všechna kritéria čtyřstupňového testu splněna, nastává presumpce vhodnosti střídavé péče, která může být v daném případě vyvrácena takovými okolnostmi, které vhodnost střídavé péče vylučují. *Splnění kritérií pro nařízení střídavé péče je jen vodítkem pro rozhodování obecných soudů, takže jejich splnění nemusí vést*

⁵⁴ náleží Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14, bod 19.

⁵⁵ ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr (eds). *Občanský zákoník velký komentář, Svazek IV, 2. díl*. Praha: Leges, 2016, s. 1619 (§ 907 občanského zákoníku).

⁵⁶ náleží Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14, bod 30.

⁵⁷ Tamtéž, bod 38.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr (eds). *Občanský zákoník velký komentář, Svazek IV, 2. díl*. Praha: Leges, 2016, s. 1621 (§ 907 občanského zákoníku).

vždy k jednoznačnému závěru o jejím nařízení v případě, že obecné soudy ústavně konformním postupem zvažují všechny relevantní okolnosti a dospějí k jinému řešení.⁶⁰

5.1 Existence pokrevního pouta

Prvním kritériem, které musí obecné soudy vzít v potaz při rozhodování o úpravě poměru nezletilého dítěte, je existence pokrevního pouta mezi dítětem a osobou, která usiluje o jeho svěřeni do péče. Ač se zkoumání tohoto kritéria může jevit na první pohled zbytečným, jeho splnění je podmínkou pro to, aby byla naplněna základní práva osob na ochranu rodičovství a rodiny, neboť v běžné rodině svědčí existence pokrevního pouta stejně ve prospěch obou rodičů.⁶¹ Zároveň je splnění tohoto kritéria prvním krokem pro to, aby následně mohla být zkoumána i další kritéria pro svěřeni dítěte do střídavé péče.

Dle Ústavního soudu *rodina představuje primárně biologické pouto a teprve následně sociální institut.*⁶² Při výkladu pojmu rodina a rodinný život se tak nejprve bere ohled na biologické vazby mezi danými osobami a až následně se zvažuje sociální realita rodiny.⁶³ Zároveň je třeba zkoumat, zda jsou mezi dítětem a o jeho svěřeni do péče usilující osobou okolnosti, ze kterých je možné usuzovat na úzký osobní vztah mezi dítětem a danou osobou. *Pouhá biologická vazba mezi danou osobou a dítětem bez dalších právních či skutkových okolností svědčících o existenci úzkého osobního vztahu ještě nepředstavuje rodinný život ve smyslu čl. 8 EÚLP.*⁶⁴ Zpravidla se rovněž požaduje soužití daných osob.

Toto kritérium však nemá za cíl znevýhodnit rodiče, kteří např. dítě adoptovali, či jejichž rodičovství je založeno na základě tzv. sociálního rodičovství.⁶⁵ Kritérium existence pokrevního pouta tak vždy neznamená, že nezletilé dítě bude svěřeno do střídavé péče osobě, která je sice pokrevně s dítětem příbuzná, avšak tím jakékoli další spojení mezi takovou osobou a dítětem končí. Může se například jednat o situaci, kdy dítě nevyrostá se svým biologickým rodičem, nýbrž s jinou osobou, která sice není biologickým rodičem, ale je například sociálním rodičem, se kterým dítě žije ve většině případů ve společném obydlí, který se také podílí na výchově dítěte a na kterého je dítě zvyklé takovým způsobem, že ho považuje za svého rodiče. V takovém případě by kritérium existence pokrevního pouta mezi tzv. sociálním rodičem a nezletilým dítětem nemělo automaticky vylučovat možnost svěřeni dítěte do střídavé péče. Za těchto situací

⁶⁰ náleží Ústavního soudu ze dne 31. srpna 2018, sp. zn. IV. ÚS 773/18, bod 35.

⁶¹ ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr (eds). *Občanský zákoník velký komentář, Svazek IV, 2. díl*. Praha: Leges, 2016, s. 1619 (§ 907 občanského zákoníku).

⁶² náleží Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14, bod 20.

⁶³ náleží Ústavního soudu ze dne 20. února 2007, sp. zn. II. ÚS 568/06.

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr (eds). *Občanský zákoník velký komentář, Svazek IV, 2. díl*. Praha: Leges, 2016, s. 1619 (§ 907 občanského zákoníku).

je samozřejmě nutné posuzovat okolnosti každého jednotlivého případu a dále se samozřejmě zaměřit na další kritéria pro svěřeni dítěte do střídavé péče.

5.2 Míra zachování identity dítěte a rodinných vazeb

Druhým kritériem pro svěřeni nezletilého dítěte do střídavé péče je míra zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěřeni do péče té které osoby. Při rozhodování o poměrech nezletilého dítěte musí obecné soudy usilovat o to, aby byl minimalizován zásah do rodinného života, tedy za „(a) aby dítě nebylo odtrženo zejména od osob, ke nimž má silnou náklonost, u nichž dlouhodobě setrvalo a u nichž nachází svůj domov a od svých sourozenců; a (b) aby bylo svěřeno do péče osoby, která uznává roli a důležitost jiných blízkých osob v životě dítěte, a která tedy kontaktu dítěte s takovými osobami v případě nebude bránit.“⁶⁶

V případě svěřeni nezletilého dítěte pouze do výlučné péče jednoho z rodičů může docházet k narušení rodinných vazeb mezi dítětem a rodičem, do jehož péče dítě svěřeno nebylo. Zachování rodinných vazeb je mimořádně důležité například za situace, kdy jeden rodič absolutně ignoruje druhého rodiče a snaží se dítě od druhého rodiče odtrhnout. Může docházet i k situacím, kdy se rodič, který má dítě ve své výlučné péči, tedy tzv. rezidentní rodič, snaží druhého rodiče postavit jenom do role toho, kdo má s dítětem pouze daný styk, a proto dle rezidentního rodiče ani tento rodič nemůže hrát žádnou jinou roli, tj. zejména výchovně působit na dítě, zastávat rodičovskou autoritu a spolurozhodovat o záležitostech dítěte.⁶⁷ V takových situacích může být svěřeni dítěte do střídavé péče jediným prostředkem, který může rodinné vazby zachovat a postavit tak oba rodiče do rovnocenné role.

Dále může samozřejmě docházet i k narušení vazeb mezi dítětem a dalšími příbuznými osobami. Typicky se bude jednat o sourozence, prarodiče, další příbuzné osoby a ostatní osoby, které nejsou s dítětem příbuzné, ke kterým má dítě nějaký citový vztah (např. kamarádi). Relevantní proto může být například existence rodinné vazby s prarodiči, pokud je jedním z rodičů v řízení avizováno, že tento k nim sám nemá vůbec žádný pozitivní vztah, a pokud bude dítě svěřeno do jeho výlučné péče, nebude existující vazby s prarodiči jakkoli podporovat. Může také docházet k situacím, kdy jeden z rodičů nebude chtít, aby se dítě stýkalo s prarodiči ze strany druhého rodiče dítěte. Pro nezletilé dítě je žádoucí, aby zachovávalo vztahy nejen s rodiči, ale i s prarodiči a ostatními členy rodiny, neboť tyto osoby také mohou výchovně působit na dítě. V takových případech by soud měl usilovat zejména o to, aby nedocházelo k narušení všech výše uvedených vazeb a aby dítě nebylo odtrženo od osob, ke kterým takové vazby má. Z povahy věci

⁶⁶ nálež Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14, bod 21.

⁶⁷ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Vymezení základního rámce dohod rodičů o styku s dítětem. *Bulletin advokacie*, 2020, roč. 22, č. 1-2, s. 49.

je zřejmé, že musí být naplněna další kritéria pro svěřeni dítěte do střídané péče, tj. především zájem druhého rodiče o dítě v rámci střídané péče o dítě pečovat.

Mimo minimalizaci zásahů do rodinného života musí být minimalizován také zásah do běžného života dítěte jakožto individuální bytosti s vlastním identitou, která je tvořena různými složkami, např. národností, náboženským vyznáním apod.⁶⁸ Pod pojmem běžný život dítěte si lze představit vše, co se jakýmkoli způsobem dotýká každodenního života dítěte. Může se jednat o jakékoli záležitosti týkající se dítěte, od školy, kterou dítě navštěvuje, přes volnočasové aktivity a zájmy dítěte, až po místo, kde dítě žije a ke kterému má vazby.

Soud by tedy měl v každém případě postupovat tak, aby dítě nebylo odtrženo od osob, k nimž cítí silnou náklonnost, a aby byl minimalizován zásah do jakéhokoli aspektu běžného života tohoto dítěte.

5.3 Schopnosti osoby zajistit potřeby dítěte

Předposledním kritériem pro nařízení střídané péče je posuzování schopností osoby zajistit potřeby dítěte. Pod schopnostmi osoby zajistit potřeby dítěte si lze představit např. schopnost této osoby o dítě pečovat, výchovně na dítě působit, schopnost zajistit jeho potřeby po materiální stránce, zajistit pro dítě vhodné místo k bydlení apod.⁶⁹ V případě, že má dítě zvláštní potřeby vyvolané zdravotním stavem (například se může jednat o nutnost podávání speciálních léků, užívání specifických zdravotních pomůcek apod.), musí být samozřejmě zohledněny i ty. Obecně tedy platí, že při posuzování schopností osoby zajistit vývoj a fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby dítěte *„je nezbytné posuzovat zejména věk, zdravotní stav, materiální zabezpečení, výchovné a intelektuální schopnosti a morální integritu dané osoby a její chování k dítěti.“*⁷⁰

Při posuzování výchovných kompetencí rodiče je třeba tyto podrobit hlubšímu zkoumání, typicky prostřednictvím znaleckého posudku. Konstatování, že rodič je schopen dítě vychovávat, není pro účely posuzování výchovných schopností daného rodiče dostačující.⁷¹ Výchovné kompetence směřující k dítěti se posuzují zejména dle dosavadního chování dané osoby. Je tedy třeba posuzovat zejména způsob výchovy obou rodičů, dopad tohoto způsobu výchovy na dítě, srovnat způsoby výchovy obou rodičů apod.⁷² *„V této souvislosti Ústavní soud podotýká, že schopnost daného rodiče zajistit jeho vývoj a fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby není obvykle naplněno stejnou měrou například tehdy, pokud byl jeden z rodičů v blízké minulosti odsouzen k výkonu trestu odnětí*

⁶⁸ náleží Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14, bod 21.

⁶⁹ KAISEROVÁ, Veronika. Úvaha nad nálezem Ústavního soudu ke střídané výchově a jeho významem pro soudní praxi. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 10, s. 14.

⁷⁰ náleží ÚS ze dne 26. května 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13, bod. 22.

⁷¹ KAISEROVÁ, Veronika. Střídaná výchova ve vztahu ke vzdálenosti bydliště obou rodičů. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 11, s. 8.

⁷² Tamtéž.

svobody, pokud se jeden z rodičů dopustil fyzického či psychického násilí na dotčeném dítěti či existuje prokazatelná „násilná historie“ tohoto rodiče ve vztahu k jiným dětem, pokud se jeden z rodičů prokazatelně dopustil domácího násilí na druhém z rodičů, pokud je jeden z rodičů závislý na drogách, alkoholu či silných lécích snižujících jeho motorické a psychologické schopnosti, pokud jeden z rodičů vede nezřízený život, či pokud má jeden z rodičů diagnostikované závažné psychické problémy. Obdobně nepřipadá střídavá péče v úvahu v době, kdy je dítě kojeno.“⁷³

Je zjevné, že je třeba dbát zvýšené opatrnosti, neboť velmi často se stává, že je v řízení argumentováno právě neschopností rodiče, který žádá o svěřeni dítěte do střídavé péče, o dítě pečovat, protože nikdy o dítě nepečoval. Z určité míry pohledu se však dostáváme do pomyslného „zacyklení“, neboť zejména v nízkém věku dítěte o dítě pečují převážně matky. Důvody jsou proto i biologické, neboť matky dítě kojí, navíc matka byla těhotná, a pokud se o dítě stará hned po porodu, je jasné, že takto malé dítě bude zvyklé zejména na ni. Do tří let věku dítěte proto matka zůstává s dítětem doma na rodičovské dovolené a otec zajišťuje rodinu finančně. Následně dochází k rozpadu vztahu a matka argumentuje tím, že otec přece o dítě doposud nepečoval, tedy to neumí, a proto nemůže být dítě svěřeno do střídavé péče. Otec argumentuje tím, že reálně nedostal šanci o dítě pečovat, protože živil rodinu. Pokud pak přistoupíme na argument, že musí být zohledněno, jak kdo o dítě pečoval, nastane absurdní situace, kdy dítě nebude do střídavé péče svěřeno nikdy, protože matka, případně pokud by byl na rodičovské dovolené otec, tak pak tento, budou vždy tvrdit, že druhý z rodičů nepečuje. Ten druhý ale nikdy šanci pečovat tím pádem nedostane. Je tedy třeba přistupovat k těmto argumentům s největší opatrností a postupovat tak, aby nedocházelo k výše zmíněným absurditám.

Výše zmíněné skutečnosti však musí být v každém jednotlivém případě prokázány a následně odůvodněny v soudním rozhodnutí. K problematice okolností, které mohou mít vliv na rozhodnutí o střídavé péči, se dále vyjadřují v následující kapitole této diplomové práce.

5.4 Názor dítěte

Posledním kritériem, kterým se soudy musí zabývat při rozhodování o svěřeni dítěte do střídavé péče, je přání, respektive názor dítěte. Právo dítěte na vyjádření vlastního přání a názoru je zakotveno jak v mezinárodněprávních dokumentech, tak i v OZ.

Dle Ústavního soudu je nutné nakládat s přáním dítěte jako se základním vodítkem pro hledání jeho nejlepšího zájmu, za předpokladu, že je dítěte dostatečně rozumově a emocionálně vyspělé

⁷³ nález Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14, bod 29.

a je schopno svůj názor vyjádřit.⁷⁴ U mladších dětí musí obecné soudy zvažovat i možnost jejich manipulace.⁷⁵ Dle OZ platí, že dítě starší dvanácti let je schopno přijmout informaci, vytvořit si názor na danou situaci a tento sdělit.⁷⁶ Judikatura je ale toho názoru, že dítě je již od svých deseti let schopno vyjádřit svůj názor na danou věc. Tento názor je třeba zjistit přímo před soudem, pokud tomu nebrání zvláště závažné okolnosti. U nezletilých, kteří nejsou schopni vyjádřit svůj názor na uspořádání svých poměrů po dobu po rozvodu či rozchodu rodičů, má tuto informační povinnost osoba, která hájí zájmy dítěte a jejíž zájmy nejsou v rozporu se zájmy dítěte, typicky se tedy bude jednat o orgán sociálně-právní ochrany dětí.⁷⁷ Není vyloučena ani možnost zjištění názoru dítěte prostřednictvím znaleckého posudku. „*I v těchto případech ale platí, že znalecký posudek ani stanovisko orgánu sociálně-právní ochrany dětí není víc než zákon, a obecné soudy musí při posuzování názoru dítěte provést samostatnou právní úvahu, která bere v potaz všechny okolnosti.*“⁷⁸ Z hlediska zachování základních lidských práv by sice bylo korektnější, aby obecné soudy v rozhodnutí odůvodnily, proč dítě nebylo vyslechnuto přímo před soudem.⁷⁹ Pokud byl ale názor dítěte dostatečně zjištěn, a to ať už prostřednictvím orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo prostřednictvím znaleckého posudku, nebude možné považovat chybějící odůvodnění, proč soudy dítě nevyslechly, za zásah do základních lidských práv.⁸⁰

Jak již bylo uvedeno výše, přání, respektive názor dítěte, by měl být zjištěn zpravidla přímo před soudem, pokud je dítě dostatečně vyspělé a nebrání-li tomu závažné okolnosti. Při vedení výslechu s nezletilým dítětem by se ale mělo postupovat obzvláště opatrně, a to s ohledem na věk daného dítěte, jakékoli zvláštní potřeby dítěte, schopnost dítěte pochopit danou situaci apod. Prostředí, ve kterém bude k výslechu dítěte docházet, by mělo být pro dítě příjemné a nezastrašovat ho. Takovým místem zpravidla nebude přímo soudní síň, ale může se jednat o soudní kancelář či kancelář vyššího soudního úředníka.⁸¹ Zároveň by zjištění názoru mělo být prováděno prostřednictvím otevřených otázek, na které nelze odpovědět pouze ano nebo ne.⁸² Volba slov při zjištění názoru dítěte by měla odpovídat věku a rozumové vyspělosti dítěte.⁸³

⁷⁴ Tamtéž, bod 23.

⁷⁵ Tamtéž, bod 29.

⁷⁶ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 35.

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ TOMEŠOVÁ, Jana. *Výslech dítěte v soudním řízení* [online]. pravni prostor.cz, 20. února 2020 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na <<https://www.pravni-prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/vyslech-ditete-v-soudnim-rizeni>>.

⁸² TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 36.

⁸³ TOMEŠOVÁ, Jana. *Výslech dítěte v soudním řízení* [online]. pravni prostor.cz, 20. února 2020 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na <<https://www.pravni-prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/vyslech-ditete-v-soudnim-rizeni>>.

Názor dítěte je dle Ústavního soudu podstatným hlediskem při zjišťování zájmu dítěte při rozhodování o jeho poměrech. Obecné soudy se musí přáním dítěte dostatečně zabývat. Není ale možné, aby obecné soudy svá rozhodnutí postavily jen na názoru nezletilého dítěte bez toho, aniž by dostatečně prověřily ostatní kritéria relevantní pro svěřeni dítěte do střídave péče, a dále aniž by pečlivě posoudily zájmy daného dítěte. K názoru dítěte tedy obecný soud pouze přihlíží a musí ho ve svém rozhodnutí zohlednit, nikoli plně respektovat. S ohledem na rozsah práce se ale nebudu dále této otázce věnovat do všech podrobností.

6 Okolnosti mající vliv na rozhodnutí

Právní doktrína a judikatura Ústavního soudu vymezila určité okolnosti, které mohou mít vliv na rozhodnutí o svěřeni dítěte do střídané péče. Tyto okolnosti poté obecným soudům pomáhají nalézt odpověď na otázku, zda je v daném případě svěřeni nezletilého dítěte do střídané péče v jeho zájmu, nebo není. Podle Ústavního soudu existuje celá řada okolností, které mohou mít vliv na rozhodnutí o svěřeni dítěte do střídané péče, které lze dělit do dvou skupin. Zatímco do první skupiny spadají okolnosti, jejichž existence vylučuje splnění čtyřstupňového testu, do druhé skupiny spadají okolnosti, které jsou brány v úvahu až poté, co soud ověří splnění čtyřstupňového testu, tyto okolnosti mohou způsobit to, že střídaná péče nebude nařízena, ač byl čtyřstupňový test splněn.⁸⁴

Do první skupiny okolností spadají zejména následující okolnosti:

- „1. jeden z rodičů byl v blízké minulosti odsouzen k výkonu trestu odnětí svobody,*
- 2. jeden z rodičů se dopustil fyzického či psychického násilí na dotčeném dítěti,*
- 3. jeden z rodičů se prokazatelně dopustil násilí vůči jiným dětem nebo na druhém rodiči,*
- 4. jeden z rodičů je závislý na drogách, alkoholu či silných lécích snižujících jeho motorické či psychologické schopnosti*
- 5. jeden z rodičů vede nezřízený život*
- 6. jeden z rodičů má diagnostikované závažné psychické problémy*
- 7. dítě je dosud kojeno.“⁸⁵*

Pokud výše uvedené okolnosti nejsou dány, předpokládá se, že střídaná péče bude vhodná. Tuto presumpci lze vyvrátit okolnostmi, které spadají do druhé skupiny okolností. Ústavní soud demonstrativně uvádí, jaké okolnosti mohou vyvrátit presumpci vhodnosti střídané péče. Může se jednat zejména o:

- „1. specifický zdravotní nebo psychický stav dítěte, pro který by střídaná péče pro dítě představovala nepřiměřenou zátěž (například pokud je dítě nervově labilní nebo má Aspergerův syndrom),*
- 2. velmi velká vzdálenost bydlišť rodičů, zejména pokud by mohla tato vzdálenost zásadním způsobem narušit školní docházku dítěte,*
- 3. ve zcela výjimečných případech nevhodná komunikace mezi rodiči.“⁸⁶*

Dle ÚS existuje ještě další skupina okolností, které v určitých případech a ve spojení s jinými okolnostmi mohou střídanou péči vyloučit. Jedná se zejména o případy nevhodné komunikace mezi rodiči, absence komunikace mezi rodiči vůbec nebo pokud je komunikace mezi rodiči

⁸⁴ nález Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14, bod 29.

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ Tamtéž, bod 31.

zhoršená.⁸⁷ Dále se může jednat o bezdůvodné nadužívání právních prostředků za účelem dosažení styku s nezletilým dítětem.⁸⁸

Na závěr považuji za nutné poznamenat, že následující podkapitoly vychází zejména z mých úvah.

6.1 Jeden z rodičů byl v blízké minulosti odsouzen k výkonu trestu odnětí svobody

Samozřejmě žádná z těchto okolností uvedených Ústavním soudem nesmí být aplikována paušálně. Rodič může být odsouzen k výkonu trestu odnětí svobody pro trestný čin, který vůbec nesouvisí s otázkami péče o dítě. Zcela jiná je situace, pokud je rodič odsouzen pro trestný čin těžké újmy na zdraví, a zcela jiná situace bude, pokud byl rodič odsouzen například pro trestný čin krácení daně. Uvedené lze ilustrovat například na příkladu, že by mělo být zohledněno, pokud se rodič domáhající střídaté péče dopustil násilné trestné činnosti přímo na dítěti nebo na jeho rodiči, případně jiné příbuzné osobě, neboť zde je třeba především prověřit výchovné schopnosti takového rodiče a dále vzít v úvahu, že rodiče jsou vzorem pro své děti, a tedy zohledňovat, že v rámci střídaté péče můžeme vést k vytvoření nevhodného vzoru pro dítě. Naproti tomu, pokud byl rodič odsouzen za krácení daně, může hrát roli druhá takto zmiňovaná oblast, tj. výchovný vzor, ale již nemusíme mít obavy o samotnou osobní péči o dítě.

6.2 Jeden z rodičů se dopustil fyzického či psychického násilí na dotčeném dítěti

Toto bylo již částečně zmíněno výše. Je-li rodič násilníkem na dítěti, je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti. Takové dítě by mělo být vedeno podle § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, též jako dítě ohrožené, proto jeho svěření do střídaté péče může provázet zejména prověření toho, zda je dítě u takového z rodičů v bezpečí.⁸⁹ Zpravidla je možné předpokládat, že tomu tak s ohledem na násilnou minulost rodiče nebude. Při kontaktu dítěte, na kterém se rodič dopustil fyzického nebo psychického násilí, s takovým rodičem by měla být přítomna jiná osoba, aby k násilí znovu nedocházelo.⁹⁰

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁰ MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Děti a rodiče v rozvodu*. Praha: Portál, 2015, s. 58.

6.3 Jeden z rodičů se prokazatelně dopustil násilí vůči jiným dětem nebo na druhém rodiči

Opět se jedná o okolnost, která je částečně podobná přechozím dvěma okolnostem. Pokud se jeden z rodičů dopustil násilí na jiném dítěti, ať už sourozenci daného dítěte či na dítěti, které není příbuzné, nebo na druhém rodiči, je třeba pečlivě zvažovat, zda je takový rodič kompetentní mít dané dítě ve střídavé péči. V těchto případech je totiž vysoce pravděpodobné, že by se mohl daný rodič dopustit násilí i na tomto dítěti, což samozřejmě není žádoucí.

6.4 Jeden z rodičů je závislý na drogách, alkoholu či silných lécích snižujících jeho motorické či psychologické schopnosti

Pokud je jeden z rodičů závislý na drogách, alkoholu či silných lécích, které ovlivňují jeho motorické či psychologické schopnosti, předpokládá se, že tato závislost bude ovlivňovat i jeho rodičovské schopnosti, a tím pádem nebude pro dítě představovat vhodný rodičovský vzor.⁹¹ V souvislosti se zneužíváním návykových látek jedním z rodičů může také dítěti hrozit, že nebude vyrůstat ve vhodném výchovném prostředí, bude v kontaktu s nebezpečnými nebo nevhodnými lidmi nebo bude zneužívání výše uvedených látek považovat za naprosto normální. Čas, který by dítě s takovým rodičem v rámci střídavé péče tráвило, by tak mohl dle mého názoru negativně ovlivňovat budoucí život tohoto dítěte.

6.5 Jeden z rodičů vede nezřízený život

Další okolností, která vylučuje vhodnost střídavé péče, je vedení nezřízeného života jedním z rodičů dítěte. Pod pojmem nezřízený život je třeba si představit situaci, kdy se například rodič bezdůvodně vyhýbá pracovním příležitostem, vytváří dluhy bez toho, aniž by tyto dluhy následně splácel, neplatí výživné na jiné dítě, je závislý na hazardních hrách apod.⁹² V takovém případě dítěti opět hrozí, že takový způsob života bude považovat za naprosto normální a že nezřízený život bude v budoucnu vést také.

6.6 Jeden z rodičů má diagnostikované závažné psychické problémy

V případě závažných psychických problémů u jednoho z rodičů záleží na tom, jakého rázu a jaké závažnosti tyto psychické problémy jsou, a jaký vliv mají na schopnost rodiče o dítě

⁹¹ MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Děti a rodiče v rozvodu*. Praha: Portál, 2015, s. 41.

⁹² KNÖTIG, Petr. *Stanovisko Nejvyššího soudu: Jak posuzovat nezřízený život* [online]. nsoud.cz, 16. dubna 2012 [cit. 27. února 2020]. Dostupné na http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/web/Proverejnostamedia~TiskovezpravyNejvyssihosoudu~Stanovisko_Nejvyssiho_soudu_Jak_posuzovat_nezrizeny_zivot~?openDocument&lng=CZ >.

pečovat. Může ale docházet k situacím, kdy rodič sice bude mít diagnostikovány závažné psychické problémy, ale bude schopen se o dítě postarat. Pokud se rodič v důsledku svých psychických problémů nedokáže postarat sám o sebe, dá se předpokládat, že nebude schopen se postarat ani o své dítě a za takové situace nebude střídavá péče pro dítě vhodným řešením.

6.7 Dítě je dosud kojeno

Tato okolnost vyplývá z podstaty věci. Pokud je dítě stále matkou kojeno, bude pravděpodobně lepší, pokud prozatím bude svěřeno do péče výlučné, a to i s přihlédnutím k tomu, že to zpravidla bude matka, kdo bude s dítětem doma na rodičovské dovolené. Můžou však existovat situace, kdy i otec bude schopen být s dítětem doma a matka bude ochotná mu poskytnout mateřské mléko, které bude zmražené, a otec tak bude schopen dítě nakrmit. Za takové situaci by bylo možné např. styk otce upravit široce, tak, aby se dítě s otcem vídalo častěji, například několik odpolední v týdnu, a dítě tak nepřišlo o kontakt s otcem, který je také důležitý pro jeho vývoj.⁹³ Jiná situace také nastane, pokud je dítě již jen částečně kojeno, tedy částečně je krmeno normální stravou. Zároveň je důležité, aby matky nezneužívaly kojení ke svěřeni dítěte do své péče, pokud již dítě kojeno být nemusí. Výše zmíněné však nebrání tomu, aby později, až dítě přestane být kojeno, bylo do péče střídavé svěřeno.

6.8 Specifický zdravotní nebo psychický stav dítěte

Zdravotní stav dítěte může v určitých případech představovat důvod, pro který nebude svěřeni dítěte do střídavé péče v daném případě vhodné. Tento specifický zdravotní stav dítěte totiž může představovat důvod, pro který by střídavá péče představovala pro dítě nepřiměřenou zátěž. V případě vážného onemocnění dítěte také může jeden z rodičů být schopen s dítětem zůstat doma, o dítě se starat, a poskytnout mu tak stabilní výchovné prostředí, což může vést k preferenci výlučné péče před péčí střídavou.

Ústavní soud uvádí jako příklad, kdy zdravotní stav dítěte může představovat překážku pro jeho svěřeni do střídavé péče, případy, kdy je dítě nervově labilní nebo má Aspergerův syndrom.⁹⁴ Děti s Aspergerovým syndromem mají výrazně oslabenou schopnost přizpůsobit se změně prostředí a jejich zdravotní stav vyžaduje nastolení pravidelného denního režimu.⁹⁵ Tyto děti tak negativně reagují na změny v jejich životě, mají rády rituály a stabilní výchovné prostředí.⁹⁶ Z hlediska výše

⁹³ RUSÝ, Pavel. *Jak upravit péči o kojence a batolata* [online]. stridavka.cz, 12. prosince 2016 [cit. 1. března 2020]. Dostupné na <<https://stridavka.cz/jak-upravit-peci-o-kojence-a-batolata/>>.

⁹⁴ náleží Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14, bod 31.

⁹⁵ usnesení Ústavního soudu ze dne 15. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 2441/13, bod 2.

⁹⁶ Tamtéž.

uvedeného by tak střídání mezi rodiči představovalo pro dítě s Aspergerovým syndromem nepřiměřenou zátěž a mohlo by vést ke zhoršení jeho zdravotního stavu. V takovém případě jistě bude vhodnější svěřit dítě do výlučné péče jednoho z rodičů a stanovit styk dítěte s druhým rodičem v prostředí, které takové dítě zná. Výše uvedené však platí nejen pro děti s Aspergerovým syndromem, ale také pro všechny děti, které trpí poruchami autistického spektra.

Na závěr této podkapitoly je nutné uvést, že zdravotní nebo psychický stav dítěte musí být takového rázu, že by v případě nařízení střídavé péče mohlo dojít ke zhoršení zdravotního stavu dítěte, tj. ke zhoršení příznaků daného onemocnění. Může také dojít k tomu, že by se příznaky nemoci při svěřeni pouze do výlučné péče jednoho z rodičů neprojevovaly nebo by se neprojevovaly v takové míře jako při svěřeni do střídavé péče.⁹⁷ K nenařízení střídavé péče by mohlo dojít i v případě, že by dítě v důsledku své nemoci střídání u každého z rodičů považovalo za nekomfortní.⁹⁸ Pokud by ale nařízením střídavé péče nedocházelo k výše zmíněným následkům, zdravotní stav dítěte by sám o sobě překážkou pro nařízení střídavé péče být neměl.⁹⁹

6.9 Nevhodná komunikace mezi rodiči

Nevhodná komunikace či absence komunikace mezi rodiči vůbec není v každém případě důvodem, proč by střídavá péče neměla být nařízena. Toto konstantní stanovisko zaujal Ústavní soud v řadě svých rozhodnutí. Nefungující komunikaci mezi rodiči je třeba odlišovat od souhlasu rodiče s nařízením střídavé péče, neboť, jak již bylo zmíněno výše, tento nepředstavuje překážku pro nařízení střídavé péče. „*Pouhá absence komunikace mezi rodiči či její zhoršená kvalita nemůže vést k vyloučení střídavé péče, neboť v takovém případě by šlo v podstatě o ústupek vzájemné rivalitě rodičů, která jen sleduje „boj o dítě“ či případně trýznění druhého rodiče prostřednictvím dítěte.*“¹⁰⁰

V případě nefungující komunikace mezi rodiči je třeba, aby obecný soud v první řadě zjišťoval, proč je komunikace mezi rodiči nevhodná nebo proč absentuje.¹⁰¹ Následně je třeba, aby se obecný soud pokusil komunikaci mezi rodiči zlepšit, a to prostřednictvím přiměřených opatření.¹⁰² Mezi taková opatření patří např. nařízení mediace, nařízení rodinné terapie.¹⁰³ Obecný soud může také rodičům dítěte doporučit, aby spolu komunikovali alespoň písemně, a to co se týče záležitostí týkajících se dítěte.¹⁰⁴ Pokud tato opatření nevedou ke kýženému cíli, musí obecný soud odůvodnit, z jakého důvodu, v porovnání s ostatními kritérii pro nařízení střídavé péče,

⁹⁷ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 85.

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ nález Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14, bod 31.

¹⁰¹ nález Ústavního soudu ze dne 23. února 2010, sp. zn. III. ÚS 1206/09, bod 23.

¹⁰² nález Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14, bod 31.

¹⁰³ Tamtéž.

¹⁰⁴ Tamtéž.

nenarizuje střídavou péči z důvodu nefungující komunikace mezi rodiči.¹⁰⁵ Střídavá péče ale může být i prostředkem k tomu, aby spolu rodiče dítěte komunikovat začali, nebo aby dosavadní komunikaci mezi sebou zlepšili.

Nefungující komunikace mezi rodiči může mít vliv na psychiku dítěte a jeho osobnostní a duševní vývoj, ať již při jeho předávání od jednoho rodiče k druhému, nebo při pobytu u jednoho z rodičů. Z takového důvodu může dojít až k tomu, že obecný soud namísto střídavé péče svěří dítě do výlučné péče tomu rodiči, který sice neměl dítě ve své výlučné péči, ale na rozdíl od druhého rodiče je schopen komunikovat a spolupracovat s druhým rodičem ohledně záležitostí týkajících se dítěte. Zájmem dítěte totiž je, aby bylo v péči obou rodičů, pokud jsou pro to splněny předpoklady, a pokud proto předpoklady splněny nejsou, aby dítě bylo svěřeno do péče toho z rodičů, který tato kritéria splňuje lépe a je přesvědčen, že i druhý rodič je dobrým rodičem.¹⁰⁶ Takový rodič totiž dokáže umožnit, aby se i ten druhý, který nemá dítě ve své výlučné péči, podílel na výchově dítěte. Tím se zvyšuje i zachování pozitivní citové vazby dítěte k rodiči, který dítě ve své výlučné péči nemá.

Podle Ústavního soudu nevhodná či absentující komunikace ztrácí na významu jako překážka střídavé péče, neboť rodiče jsou povinni se dle ustanovení § 877 OZ na podstatných záležitostech dítěte jako je jeho bydliště, vzdělávání, zákroky zasahující podstatně do zdraví dítěte apod., stejně dohodnout.¹⁰⁷

Ve výjimečných případech tak může být nevhodná či vůbec neprobíhající komunikace mezi rodiči důvodem, proč by střídavá péče neměla být nařízena, ale jak již bylo zmíněno výše, nemůže se tak stát, aniž by obecný soud zjistil příčinu této nevhodné či absentující komunikace mezi rodiči a tento stav se pokusit napravit a zlepšit. Nezletilé dítě by pak mělo být svěřeno zásadně do péče toho rodiče, který je více nakloněn ke komunikaci s druhým rodičem a který nebude styku mezi dítětem a druhým rodičem bránit.

6.10 Velmi velká vzdálenost bydlišť rodičů

Blízkost bydliště rodičů dítěte není výslovnou podmínkou pro nařízení střídavé péče. Jak již bylo zmíněno v přechozí kapitole této práce, podle Ústavního soudu se presumpce vhodnosti střídavé péče vytváří za situace, kdy oba rodiče projevují o dítě skutečný zájem, oba rodiče chtějí mít dítě v péči a zároveň oba splňují kritéria pro nařízení střídavé péče ve zhruba stejné míře. Presumpci vhodnosti střídavé péče je možné vyloučit za předpokladu existence relevantních důvodů, které zároveň odpovídají nejlepšímu zájmu dítěte. Mezi takové důvody může patřit

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ náleží Ústavního soudu ze dne 18. srpna 2010, sp. zn. I. ÚS 266/10, bod 25.

¹⁰⁷ náleží Ústavního soudu ze 25. září 2014, sp. zn. I. ÚS 3216/13, bod 43.

i velká vzdálenost mezi bydlišti obou rodičů, a to zejména pokud by tato velká vzdálenost mezi bydlišti mohla zásadním způsobem narušit školní docházku dítěte.¹⁰⁸ Je nutné připomenout, že zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, výslovně počítá s možností střídání škol v případě, že dítě bude do střídavé péče svěřeno.¹⁰⁹

Otázkou velké vzdálenosti mezi bydlišti rodičů při svěřením nezletilého dítěte do střídavé péče jeho rodičů, a tím pádem nutností střídat školu, se Ústavní soud zabýval v řadě svých rozhodnutí. Ústavní soud se ale otázkou velké vzdálenosti mezi bydlišti rodičů většinou přímo meritorně nezabývá, neboť tato otázka přísluší k rozhodnutí obecným soudům.¹¹⁰ Z řady rozhodnutí Ústavního soudu ale plyne závěr, že malá vzdálenost mezi bydlišti obou rodičů, a z toho plynoucí možnost, aby dítě navštěvovalo pouze jednu školu, patří mezi předpoklady, při jejichž splnění může být dítě do střídavé péče svěřeno. Ústavní soud zastává názor, že v nejlepším zájmu dítěte zpravidla není, aby se socializovalo ve dvou odlišných školních kolektivech, zejména v případech, kdy každé ze vzdělávacích zařízení má jiné učební osnovy, či soustředí pozornost na jiné výukové předměty.¹¹¹ Uvedené není vhodné ani pro děti doposud nenavštěvující mateřskou školu, či děti plaché, přirozeně se stranící většímu počtu dětí, nebo naopak děti, jež z nějakého důvodu z kolektivu vyčnívají a mohou být objektem posměchu či šikany ze strany spolužáků.¹¹² Nicméně Ústavní soud okolnost malé vzdálenosti mezi bydlišti rodičů nepovažuje za výslovnou podmínku, bez které by nebylo možné střídavou péči nařídit.¹¹³ Ústavní soud v jednom ze svých nálezů uvedl, že velká vzdálenost mezi bydlišti rodičů nemůže sama o sobě být důvodem pro nenařízení střídavé péče. Je však třeba zkoumat individuální okolnosti daného případu, a to zejména aby nedocházelo k velké fyzické či psychické zátěži dítěte, kterou by způsoboval častý převoz a střídání pobytu u každého z rodičů, a zda jsou rodiče schopni zajistit převoz dítěte na danou vzdálenost ve stanovených časových úsecích.¹¹⁴

Co se týče nedávné doby, judikatura Ústavního soudu zabývající se otázkou svěřením dítěte do střídavé péče v případě velké vzdálenosti mezi bydlišti rodičů zaznamenala velký posun. Ústavní soud se kloní k závěru, že ve výjimečných případech je možné nezletilé dítě do střídavé péče jeho rodičů nesvěřit i přesto, že oba rodiče naplňují předpoklady pro nařízení střídavé péče ve zhruba stejné míře, ale rodiče žijí ve velmi velké vzdálenosti od sebe. Jedná se zejména o případy, „*kdy by*

¹⁰⁸ náleží Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14, bod 38.

¹⁰⁹ zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁰ HUFOVÁ, Adéla. Střídavá péče v judikatuře Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 21, s. 749.

¹¹¹ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 57.

¹¹² FIDRMUCOVÁ, Anna. Střídavá péče v rozhodovací praxi Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 8, s.277 – 283.

¹¹³ usnesení Ústavního soudu ze dne 13. července 2005, sp. zn. III. ÚS 6/05.

¹¹⁴ náleží Ústavního soudu ze dne 9. června 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13, bod 34.

*tato velká vzdálenost mohla zásadním způsobem narušit školní docházku dítěte či jeho rozvoj prostřednictvím mimoškolních aktivit nebo rozmělnit jeho vazby v daném sociálním prostředí.*¹¹⁵

Mediálně známým byl případ svěřeni nezletilého dítěte, jehož matka měla bydliště v České Lípě a otec v Olomouci. Nejprve bylo dítě, které v té době bylo v předškolním věku, svěřeno do péče matky, zatímco otci byl s dítětem stanoven široký styk. Odvolací soud následně změnil rozhodnutí k odvolání otce tak, že dítě bylo svěřeno do střídavé péče obou rodičů s intervalem střídání co každých čtrnáct dní. Ústavní soud v této věci následně konstatoval, že pouze hledisko velké vzdálenosti mezi bydlišti obou rodičů nemůže a priori vylučovat možnost svěřeni dítěte do střídavé péče.¹¹⁶ Po dvou letech však nezletilé dítě nastoupilo do školy a matka z tohoto důvodu podala návrh na změnu předchozího rozhodnutí, kdy požadovala svěřeni dítěte do své výlučné péče. Matka argumentovala i změnou zdravotního stavu dítěte a nefungující komunikací mezi ní a otcem. Obecný soud došel k závěru, že střídavá péče již není v zájmu dítěte, a to právě z důvodu zahájení školní docházky. Otec se následně odvolal a odvolací soud změnil rozhodnutí tak, že opět nařídil střídavou péči, neboť dle jeho názoru nedošlo k takové změně v osobnosti nezletilého dítěte, pro kterou by střídavá péče již nebyla vhodná, navíc nezletilé dítě nemělo se zvládáním učiva problémy. Matka proti rozhodnutí odvolacího soudu podala k Ústavnímu soudu ústavní stížnost, kterou Ústavní soud shledal důvodnou, a zrušil tak předchozí rozhodnutí. Ústavní soud měl za to, že odvolací soud dostatečně nezkoumal, jaké má střídání školních kolektivů vliv na psychický stav nezletilého dítěte.¹¹⁷ Podle znaleckého posudku „*výšetření nezletilé ukázalo, že zvládá školní dualismus jen formálně s velkým energetickým vypětím a na úkor své psychické pohody, což se projevuje např. věkově nepřiměřenou sebekontrolou v oblasti sdílení a striktním oddělováním svých dvou světů. Nezletilá dle znalkyně bagatelizuje nepříjemné pocity a zastírá je, případně potlačuje, brozí jí tak ztráta kontaktu s emocemi, když negativní emoce jsou vnímány jako nepovolené. Střídavá péče realizovaná za stávajících podmínek není dle znalkyně v zájmu nezletilé, neboť tlak, kterému nyní nezletilá čelí, ji nepřiměřeně zatěžuje a poškozuje ve vývoji, nezletilá cítí vysoký podíl odpovědnosti za fungování střídavé péče, úzkostně se snaží uspět a vyhovět očekávání dospělých osob a nikoho nezklamát.*“¹¹⁸ Ústavní soud při rozhodování vzal v potaz nejen výše uvedený znalecký posudek z oboru psychologie, ale také zprávu z pedagogicko-psychologické poradny a zprávu kolizního opatrovníka. V uvedeném nálezu Ústavní soud připomenul, že nejlepší zájem dítěte musí být brán jako přední hledisko při jakémkoli rozhodování, které se ho týká, přičemž „*součástí nejlepšího zájmu dítěte je i právo na jeho zdravý psychický vývoj, který stojí nad zájmem rodičů podílet se na péči o své dítě stejnou měrou, i nad zájmem dítěte být v péči obou*

¹¹⁵ usnesení Ústavního soudu ze dne 15. května 2018, sp. zn. II. ÚS 4029/17, bod 15.

¹¹⁶ nález Ústavního soudu ze dne 30. května 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13, bod 34.

¹¹⁷ nález Ústavního soudu ze dne 24. června 2016, sp. zn. II. ÚS 169/16, bod 17.

¹¹⁸ Tamtéž, bod 16.

rodíčů.¹¹⁹ Zároveň ústavní soud uvedl, že odvolací soud dostatečně nezkoumal výchovné poměry, přičemž nevzal v potaz zájem nezletilé. „Není dostačujícím zjištěním, že nezletilá režim střídavé péči a docházku do dvou základních škol zvládla. Je třeba zkoumat, jaký má tento režim vliv na její soukromý život, zda nezletilá prožije šťastné a spokojené dětství či zda má možnost stýkat se se svými vrstevníky a být součástí kolektivu. Pouhé zvládnutí učiva není v tomto ohledu dostatečným odůvodněním, zvláště za situace, kdy dle závěrů znaleckého posudku nezletilá zvládá školní dualismus na úkor své psychické pohody.“¹²⁰ Z výše uvedeného tedy vyplývá, že Ústavní soud nevyločil možnost svěřit školou povinné dítě do střídavé péče jeho rodičů v případě, že rodiče bydlí ve velké vzdálenosti od sebe. Možnost skutečného nařízení střídavé péče však omezil, neboť takové rozhodnutí musí být především v zájmu dítěte, tak, aby dítě nepocíťovalo psychickou újmu, která by mohla být způsobena střídáním výchovného prostředí u rodičů, školních kolektivů, mimoškolních aktivit, okruhu kamarádů apod.¹²¹ Pro nezletilé dítě je psychicky náročné nějakým způsobem zvládnout rozpad vztahu rodičů a se zvládnutím mu velmi pomáhá právě stabilita školního prostředí, kde má učitele, kamarády nebo třeba i učební osnovy, na které je zvyklé. Je třeba zohlednit i skutečnost, jak se oba rodiče podílí na výchově nezletilého dítěte a jak se projeví nástup do školy na vhodnosti střídavé péče pro dané dítě.¹²² Pokud je dítě, o jehož svěřením do střídavé péče se usiluje, staršího věku, měl by být dostatečně brán v úvahu i jeho názor (viz podkapitola 5.4).

Může docházet i k situacím, kdy matka a otec dítěte budou mít oba bydliště v jiných státech či na jiných kontinentech. K otázce svěřením nezletilého dítěte do střídavé péče a otázky nutnosti střídání školního kolektivu v případě bydliště rodičů v různých státech či na různých kontinentech se vyjádřil Ústavní soud v jednom ze svých nálezů. V daném případě obecný soud svěřil nezletilé děti do střídavé péče tak, že měly pobývat půl roku u otce v České republice a půl roku měly být v péči matky na Novém Zélandu. Zároveň nebyl stanoven styk rodičů s dětmi v době, kdy byly v péči druhého rodiče, neboť by děti byly nuceny překonávat vzdálenost mezi Českou republikou a Novým Zélandem velmi často, což by představovalo velkou ekonomickou a psychickou zátěž pro děti i rodiče. Ústavní soud v odůvodnění daného nálezu vzal v potaz psychologické hledisko při střídání školních kolektivů v různých státech, kdy „střídavá výchova by podle některých odborníků rovněž neměla znamenat střídání školního kolektivu, výchova či přesněji řečeno rozšířený styk by měl probíhat tak, že celá školní docházka proběhne v jedné zemi, letní a zimní prázdniny v druhé. Školáci jsou již mnohem více fixováni na svůj kolektiv vrstevníků a je škodlivé tento kolektiv střídát

¹¹⁹ KOREJZOVÁ, Jitka. *Střídavá péče, školní docházka a vzdálenost bydliště rodičů* [online]. epravo.cz, 20. října 2016 [cit. 1. března 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/stridava-pece-skolni-dochazka-a-vzdalenost-bydlist-rodicu-103475.html%3Fmail>>.

¹²⁰ nález Ústavního soudu ze dne 24. června 2016, sp. zn. II. ÚS 169/16, bod 24.

¹²¹ Tamtéž.

¹²² TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 81.

*v jakémkoli cyklu. Týdenní i půlroční střídání vytrhuje dítě z jeho dětského kolektivu a dělá z něho outsidera, protože s kamarády nesdílí společný osud. Střídání školního kolektivu v praxi může znamenat, že dítě kromě normální rodiny přijde i o normální vztahy v kolektivu, které se formují po celou dobu školní docházky.*¹²³

V tomto případě Ústavní soud rozhodnutí obecného soudu zrušil, protože obecný soud dostatečně nezkoumal, zda jsou splněny předpoklady pro nařízení střídavé péče.¹²⁴ Opět ale není možné všechny takové případy posuzovat stejně. Je třeba, aby obecný soud vždy posuzoval okolnosti daného případu a rozhodl tak, aby za daných okolností bylo rozhodnutí v zájmu dítěte.¹²⁵ Ústavní soud tak výslovně nevylučuje, že by dítě nemohlo být svěřeno do střídavé péče, kdy by docházelo k nutnosti střídat školní kolektiv v různých státech či na různých kontinentech.¹²⁶ V případě, že bude nutné rozhodovat o „přeshraniční“ střídavé péči, je vhodnější stanovit střídavou péči tak, že celou školní docházku dítě absolvuje v jednom státě a jakékoli delší prázdniny ve druhém státě, aby dítě bylo začleněno pouze v jednom kolektivu.¹²⁷ Tato forma střídavé péče se ale spíše blíží péči výlučné s širším stanovením styku v době prázdnin.¹²⁸ Zároveň je třeba i zvážit, zda by v daném případě nebylo možné pro dítě ve střídavé péči zvolit střídání školní docházky a individuálního vzdělávání např. za situace, kdy je dítě jednou za čtrnáct dní u otce, a to například od středy do neděle, otec je schopný zajišťovat individuální vzdělávání dítěte, spolupracuje se školou a takové řešení je i v zájmu dítěte.¹²⁹

Na závěr této podkapitoly je nutné uvést, že velká vzdálenost mezi bydlišti rodičů, a tím pádem nutnost, aby dítě navštěvovalo dvě školy, nemůže střídavou péči vyloučit samo o sobě. Je třeba zkoumat individuální okolnosti daného případu, a to zejména zaměřit se na to, aby střídání rodinného prostředí a škol nepředstavovalo pro dítě nepřiměřenou zátěž, nebo aby rodiče dítěte vůbec byli schopni zajistit jeho převoz na tak velkou vzdálenost. V každém případě je opět nutné, aby obecné soudy rozhodovaly tak, aby toto rozhodnutí bylo v souladu s nejlepším zájmem dítěte, tak, jak ho definuje Úmluva o právech dítěte.

¹²³ nález Ústavního soudu ze dne 5. září 2012, sp. zn. II. ÚS 1835/12.

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ Tamtéž.

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 75.

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ ŠÍNOVÁ Renáta, WESTPHALOVÁ, Lenka, HRUŠÁKOVÁ, Milana. In ŠÍNOVÁ, Renáta, WESTPHALOVÁ, Lenka, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2017, s. 202.

Závěr

Tato diplomová práce pojednávala o kritériích pro svěřeni dítěte do střídavé péče jeho rodičů v kontextu judikatury Ústavního soudu. Hlavním cílem této diplomové práce bylo zanalyzovat klíčovou judikaturu Ústavního soudu, která se zabývá právě kritérii, která musí obecný soud zkoumat a která musí být naplněna při rozhodování o svěřeni nezletilého dítěte do střídavé péče jeho rodičů. Dále byla předmětem zkoumání i judikatura zabývající se okolnostmi, které mohou mít vliv na rozhodnutí soudu o střídavé péči, kdy jsem se zabývala zejména vhodností střídavé péče v případě špatného zdravotního fyzického či psychického stavu dítěte, dále vhodností střídavé péče v případě velké vzdálenosti mezi bydlišti rodičů nebo vhodností střídavé péče za situace, kdy je komunikace mezi rodiči nevhodná či úplně nulová. Předmětem této diplomové práce bylo i vypořádat se s výzkumnými otázkami, které byly formulovány následovně:

- „Jsou kritéria pro svěřeni dítěte do střídavé péče stanovena v judikatuře Ústavního soudu vhodně?“
- „Jakou měrou musí být jednotlivá kritéria pro svěřeni dítěte do střídavé péče naplněna, aby obecný soud mohl skutečně dítě do střídavé péče svěřit?“
- „Je fungování střídavé péče skutečně souladné se zájmem dítěte v případě, že rodiče dítěte spolu odmítají komunikovat, případně pokud je tato komunikace mezi rodiči nevhodná?“

První kapitola mé diplomové práce se týkala zakotvení pojmu střídavé péče do českého právního řádu a důvody pro jeho zavedení. Konkrétně zákon o rodině hovořil o střídavé výchově a tento pojem byl do našeho právního řádu zaveden tzv. velkou novelou v roce 1998. Tento typ péče o dítě po rozpadu vztahu rodičů následně přebral občanský zákoník v roce 2014, který již nehovoří o střídavé výchově, ale o střídavé péči. Na základě srovnání zákona o rodině s občanským zákoníkem lze dospět k závěru, že občanský zákoník sice přebral úpravu střídavé péče jako typ péče o dítě, nepřebíral ale zvláštní kritéria pro svěřeni dítěte do střídavé péče, která definoval zákon o rodině. Občanský zákoník tak pouze definuje kritéria, která musí být naplněna, ať už se rozhoduje o svěřeni dítěte do péče výlučné, střídavé či společné.

Ve druhé kapitole této diplomové práce jsem se zabývala pojmem střídavé péče a jeho obsahem v kontextu soudobé praxe. V úvodu této kapitoly jsem se věnovala definici pojmu střídavé péče. Dále jsem se věnovala otázce stanovení intervalů střídání v péči o dítě, které nemusí být stanoveny stejně pro matku a pro otce, neboť občanský zákoník o intervalech a o nutnosti jejich stejného stanovení pro oba rodiče vůbec nehovoří. Zároveň jsem se zabývala také rozdíly mezi střídavou péčí a výlučnou péčí s velmi široce stanoveným stykem pro nepečujícího rodiče, které mohou spočívat ve stanovení výživného nebo v pojetí obou těchto institutů. Na základě výše

uvedeného jsem došla k názoru, že mezi střídavou péčí s nestejnými intervaly střídání a výlučnou péčí s široce stanoveným stykem nejsou téměř žádné rozdíly. Pokud porovnáme střídavou péči s intervalem střídání každý týden a výlučnou péčí, kdy je dítě 8 dní s jedním rodičem a 6 dní s druhým, tak není důvod, aby výživné bylo stanoveno pro oba rodiče i v případě péče výlučné s široce vymezeným stykem. Rozdíl tak může být spatřován v pojetí obou institutů, kdy v případě střídavé péče společnost podstatu tohoto institutu vidí zejména v rovném postavení obou rodičů. Takové postavení však občanský zákoník dává rodičům i v případě péče výlučné a styku. V závěru této kapitoly jsem tedy došla k závěru, že je pojem střídavé péče a jeho obsah, tak, jak ho vnímá soudobá praxe, nefunkční.

Třetí kapitola byla zaměřena na intervaly střídání, neboť, jak již bylo zmíněno výše, občanský zákoník délku časových intervalů, kdy se rodiče střídají v péči o dítě, vůbec nestanoví. Lze uvést, že kratší intervaly střídání jsou vhodné zejména pro mladší děti, které by mohly ztrátu kontaktu s druhým rodičem snášet hůře, zatímco delší časové úseky, například v délce půl roku, jsou vhodné zejména v případě, kdy mají rodiče dítěte bydliště daleko od sebe, a dítě je tak nuceno střídat dvě školská zařízení.

Obecnými kritérii, která musí obecný soud posuzovat při rozhodování o všech typech péče o dítě po rozpadu vztahu jeho rodičů, pojednávala čtvrtá kapitola. Tato kritéria uvádí občanský zákoník ve svém ustanovení § 907 odst. 2. Je nutné dodat, že vždy je třeba brát v úvahu všechny okolnosti daného případu. Tato kapitola se zároveň týkala i obsahu pojmu zájem dítěte v kontextu Úmluvy o právech dítěte, kdy zájem dítěte je nutné, i dle Ústavního soudu, považovat za přední hledisko při všech činnostech vykonávaných veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, správními nebo zákonodárnými orgány, které se mohou týkat dětí.

Pátá a šestá kapitola tvořila jádro celé této diplomové práce. Pátá kapitola se konkrétně zabývala čtyřmi základními kritérii, která musí být naplněna, aby nezletilé dítě vůbec mohlo být do střídavé péče svěřeno. Tato kritéria vyplývají z judikatury Ústavního soudu, kde jsou explicitně stanovena. Jak již bylo řečeno výše, jedná se o čtyři základní kritéria, kdy obecný soud při rozhodování o svěřeni nezletilého dítěte do střídavé péče jeho rodičů musí posuzovat zejména:

- existenci pokrevního pouta mezi dítětem a osobou usilující o svěřeni dítěte do péče;
- míru zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěřeni do péče dané osoby;
- schopnosti osoby, která usiluje o svěřeni dítěte do péče, zajistit řádný vývoj dítěte a fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby;
- přání dítěte.

Na tomto místě bych i ráda odpověděla na první dvě výzkumné otázky, které byly stanoveny v úvodu této diplomové práce.

Co se týče otázky, zda jsou kritéria pro svěřeni dítěte do střídavé péče stanovena v judikatuře Ústavního soudu vhodně, mám za to, že na ni nelze odpovědět jednoznačně. Jak již bylo zmíněno právě v páté kapitole této diplomové práce, která se týká těchto základních kritérií, tato nejsou v judikatuře Ústavního soudu stanovena taxativně. Je tedy na obecném soudu, který o střídavé péči rozhoduje, aby mimo výše uvedená čtyři základní kritéria, posuzoval i jakákoli další kritéria, která v daném případě uzná za vhodná. Ústavní soud tedy při řešení této otázky dává obecným soudům volnost, neboť každé nezletilé dítě je jiné a rovněž každý posuzovaný případ je jiný, proto nelze k těmto otázkám přistupovat paušálně a stanovit jednoznačný postup při posuzování otázky, zda je v daném případě střídavá péče vhodným řešením a zda tedy nezletilé dítě do střídavé péče jeho rodičů svěřit.

Dále bych se chtěla vyjádřit i ke dvěma kritériím pro nařízení střídavé péče, konkrétně ke kritériu biologického pouta mezi dítětem a danou osobou a dále také ke kritériu, při jehož posuzování se hodnotí schopnosti dané osoby zajistit potřeby dítěte. Kritérium biologického pouta mezi dítětem a osobou, která usiluje o jeho svěřeni do střídavé péče, nepovažuji za vhodné, neboť mohou existovat i případy, kdy tato osoba nebude biologickým rodičem, a přesto zde nebude důvod, proč dítě do střídavé péče nesvěřit. Mám na mysli zejména případy adoptivních či tzv. sociálních rodičů. Při neexistenci tohoto kritéria by se sice mohlo zdát, že by o svěřeni dítěte do střídavé péče mohla žádat jakákoli osoba, mám ale za to, že je třeba k tomuto přistupovat individuálně a zejména tedy ve výše uvedených případech střídavou péči umožnit. Dále se chci vyjádřit i ke kritériu schopností osoby zajistit potřeby dítěte, kdy z tohoto kritéria Ústavní soud uvádí spoustu výjimek, jako např. odsouzení osoby pro trestný čin nebo okolnost, kdy se osoba dopustila násilí na dítěti, druhém rodiči, či jiném dítěti apod. K tomuto bych chtěla uvést, že k těmto případům se opět musí přistupovat individuálně a posuzovat všechny okolnosti daného případu, neboť mohou být situace, kdy se např. osoba dopustila trestného činu, který ale s výchovou dítěte či se schopnostmi zajistit jeho potřeby nikterak nesouvisí. Z výše uvedených důvodů mám tedy za to, že tato kritéria mohou být v některých případech stanovena vhodně, ale v některých ne, neboť vždy záleží na individuálních okolnostech každého případu.

Odpověď na druhou výzkumnou otázku, jakou měrou musí být jednotlivá kritéria pro svěřeni dítěte do střídavé péče naplněna, aby obecný soud mohl skutečně dítě do střídavé péče svěřit, lze nalézt opět v páté kapitole této práce, neboť odpověď na ni uvádí přímo Ústavní soud v řadě svých rozhodnutí. Dle Ústavního soudu musí být kritéria pro svěřeni dítěte do střídavé péče naplněna oběma rodiči přibližně stejnou měrou a v takovém případě je pak obecný soud,

samozejmě s výjimkami, povinen dítě do střídavé péče svěřit. Pokud jeden z rodičů tato kritéria naplňuje výrazně vyšší měrou, kdy se bavíme zejména o schopnostech rodiče zajistit potřeby dítěte a o míře zachování vazeb, kdy jeden rodič může být schopen lépe umožnit kontakt s ostatními příbuznými dítěte i s příbuznými pocházejícími od druhého rodiče, tak bude zpravidla lepší svěřit dítě pouze do výlučné péče toho rodiče, který tato kritéria naplňuje výrazně lépe. Nic však nebrání tomu, aby byl například stanoven širší styk dítěte s druhým rodičem.

Konečně poslední šestá kapitola rozebírala jednotlivé okolnosti, které mohou mít vliv na vhodnost střídavé péče. Nejvíce jsem se však zaměřila na vhodnost střídavé péče v případě špatného zdravotního stavu dítěte, dále v případě velké vzdálenosti mezi bydlišti rodičů a v neposlední řadě v případě, že spolu rodiče odmítají komunikovat, případně pokud je tato komunikace mezi rodiči nevhodná. K tomu je nutné dodat, že tyto okolnosti mohou v některých případech tvořit překážku pro nařízení střídavé péče a v některých případech takovou překážku tvořit nemusí. Opět vždy záleží na okolnostech daného případu. V případě špatného fyzického či psychického zdravotního stavu dítěte záleží například na tom, jakého rázu je onemocnění daného dítěte a zda by se střídavou péčí příznaky tohoto onemocnění nezhoršily. V rámci problematiky střídavé péče v případě velké vzdálenosti mezi bydlišti rodičů lze uvést, že záleží na intervalu střídání, který by v tomto případě neměl být moc krátký, dále záleží na tom, zda je dítě nuceno střídat školu či nikoli, a v neposlední řadě závisí řešení této otázky na tom, zda by tato vzdálenost mezi bydlišti rodičů a její překonávání nepředstavovalo pro dítě nepřiměřenou zátěž, stejně tak jako střídání dvou školních kolektivů. V rámci poslední kapitoly a jedné z jejích podkapitol jsem dospěla i k závěru, který se týká poslední výzkumné otázky, a to, zda je fungování střídavé péče skutečně souladné se zájmem dítěte v případě, že rodiče dítěte spolu odmítají komunikovat, případně pokud je tato komunikace mezi rodiči nevhodná. Obecný soud by v tomto případě měl usilovat zejména o to, aby zjistil příčinu absentující či nevhodné komunikace a aby se pokusil tento stav zlepšit například za pomoci nařízení rodinné mediace. Zájmem dítěte totiž je, aby bylo v péči obou rodičů, pokud jsou pro to splněny podmínky. Pokud se nepodaří tento stav spočívající v absentující či nevhodné komunikaci obecnému soudu napravit, tak by dítě mělo být svěřeno zásadně do péče toho rodiče, který s komunikací s druhým rodičem nemá problém a který nebude mít problém ani se stykem dítěte s tímto rodičem.

Na závěr považuji za nutné dodat, že pokud obecný soud rozhoduje o svěřením dítěte do střídavé péče jeho rodičů, je třeba ke každému případu přistupovat individuálně a s co největší opatrností k právům nezletilého dítěte, neboť zpravidla to bývá právě dítě, kdo bývá rozpadem vztahu rodičů zasaženo nejvíce.

Seznam odborných zdrojů

Monografie

- FRANCOVÁ, Marie; DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 200 s.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 400 s.
- MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Děti a rodiče v rozvodu*. Praha: Portál, 2015. 255 s.
- MELZER, Filip. *Metodologie nalézáni práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 296 s.
- ŠÍNOVÁ, Renáta, WESTPHALOVÁ, Lenka, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2017. 352 s.
- ŠMÍD, Ondřej, DEJMOVÁ, Radka a kol. *Povinnosti a práva rodičů k dětem*. Praha: Leges, 2017. 232 s.
- TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C. H. Beck, 2015. 126 s.

Komentáře

- HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II, Rodinné právo (§ 655-975)*. Praha: C. H. Beck, 2014. 1392 s.
- MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník velký komentář, Svazek IV, 2. díl*. Praha: Leges, 2016. 2009 s.
- ŠVESTKA, Jirí a kol. *Občanský zákoník – Komentář – Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 752 s.

Právní předpisy

- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 91/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění dalších zákonů.
- zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

- usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- sdělení č. 104/1991 Sb., sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte

Důvodové zprávy

- důvodová zpráva k zákonu č. 91/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění dalších zákonů

Příspěvek ze sborníku

- HRUŠÁKOVÁ, Milana. Střídavá výchova. In MOTEJL, Otakar (ed). *Sborník stanovisek veřejného ochránce práv: Rodina a dítě*. Praha: ASPI, 2007, s. 48 – 50.

Odborné časopisy

- FIDRMUCOVÁ, Anna. Střídavá péče v rozhodovací praxi Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 8, s.277 – 283.
- HUFOVÁ, Adéla. Střídavá péče v judikatuře Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 21, s. 749 – 754.
- KAISEROVÁ, Veronika. Úvaha nad nálezem Ústavního soudu ke střídavé výchově a jeho významem pro soudní praxi. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 10, s. 12 – 14.
- KAISEROVÁ, Veronika. Střídavá výchova ve vztahu ke vzdálenosti bydlišť obou rodičů. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 11, s. 8 – 10.
- KOVÁŘOVÁ, Daniela. Střídavá péče velebená i proklínaná. *Bulletin advokacie*, 2015, roč. 17, č. 3, s. 44 – 48.
- ROGALEWICZOVÁ, Romana. Vymezení základního rámce dohod rodičů o styku s dítětem. *Bulletin advokacie*, 2020, roč. 22, č. 1-2, s. 47 – 52.
- TYL, Jirí. Soudní praxe úpravy porozvodové péče o děti (Názor čtenáře). *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 4, s. 20 – 24.

Soudní rozhodnutí

- náleží Ústavního soudu ze dne 20. ledna 2005, sp. zn. II. ÚS 363/03.
- náleží ÚS ze dne 26. května 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13.
- náleží Ústavního soudu ze dne 23. února 2010, sp. zn. III. ÚS 1206/09.
- náleží Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14.
- náleží Ústavního soudu ze dne 31. srpna 2018, sp. zn. IV. ÚS 773/18.
- náleží Ústavního soudu ze dne 20. února 2007, sp. zn. II. ÚS 568/06.
- náleží Ústavního soudu ze dne 18. srpna 2010, sp. zn. I. ÚS 266/10.
- náleží Ústavního soudu ze dne 25. září 2014, sp. zn. I. ÚS 3216/13.
- náleží Ústavního soudu ze dne 9. června 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13.
- náleží Ústavního soudu ze dne 24. června 2016, sp. zn. II. ÚS 169/16.
- náleží Ústavního soudu ze dne 5. září 2012, sp. zn. II. ÚS 1835/12.
- usnesení Ústavního soudu ze dne 13. ledna 2011, sp. zn. IV. ÚS 2248/10-1.
- usnesení Ústavního soudu ze dne 15. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 2441/13.
- usnesení Ústavního soudu ze dne 13. července 2005, sp. zn. III. ÚS 6/05.
- usnesení Ústavního soudu ze dne 15. května 2018, sp. zn. II. ÚS 4029/17.

Internetové stránky

- FRENCLOVÁ, Adéla. *Přehled modelů styku a modelů střídání v péči o dítě* [online]. *pravni prostor.cz*, 10. ledna 2019 [cit. 17. března 2020]. Dostupné na <https://www.pravni-prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/prehled-modelu-styku-a-modelu-stridani-v-peci-o-dite>.
- JANOŠEK, Vladimír. *Střídavá péče. Zařadil Ústavní soud zpátečku?* [online]. *epravo.cz*, 29. dubna 2015 [cit. 27. února 2020]. Dostupné na <https://www.epravo.cz/top/clanky/stridava-pecce-zaradil-ustavni-soud-zpatecku-99058.html>.
- JIRSA, Jaromír. *Jak to myslí Ústavní soud se střídavou péčí a jak o ní budou přemýšlet soudci obecných soudů* [online]. *pravni prostor.cz*, 3. září 2014 [cit. 15. ledna 2020]. Dostupné na <https://www.pravni-prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/jak-to-myslel-ustavni-soud-se-stridavou-peci-a-jak-o-ni-budou-premyslet-soudci-obecnych-soudu>.
- KNÖTIG, Petr. *Stanovisko Nejvyššího soudu: Jak posuzovat nezřízený život* [online]. *nsoud.cz*, 16. dubna 2012 [cit. 27. února 2020]. Dostupné na

- <http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/web/Proverejnostamedia~TiskovezpravyNejvyššihosoudu~Stanovisko Nejvyššihosoudu Jak posuzovat nezřízený život?openDocument&lng=CZ>.
- KOREJZOVÁ, Jitka. Střídavá péče, školní docházka a vzdálenost bydlišť rodičů [online]. epravo.cz, 20. října 2016 [cit. 1. března 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/stridava-pecce-skolni-dochazka-a-vzdalenost-bydlist-rodicu-103475.html%3Fmail>>.
 - RUSÝ, Pavel. *Jak upravit péči o kojence a batolata* [online]. stridavka.cz, 12. prosince 2016 [cit. 1. března 2020]. Dostupné na <<https://stridavka.cz/jak-upravit-peci-o-kojence-a-batolata/>>.
 - ŘEZNÍČEK, David, HEJNÁ, Alena. *Střídavá péče versus široký rozsah styku* [online]. epravo.cz, 10. května 2016 [cit. 25. února 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/stridava-pecce-versus-siroky-rozsah-styku-101176.html>>.
 - TOMEŠOVÁ, Jana. *Úvaha o hranici mezi střídavou a výlučnou péčí o nezletilé dítě* [online]. pravni prostor.cz, 25. června 2019 [cit. 25. února 2020]. Dostupné na <<https://www.pravni prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/ht-uvaha-o-hranici-mezi-stridavou-a-vylucnou-peci-o-nezletile-dite>>.
 - TOMEŠOVÁ, Jana. *Výslech dítěte v soudním řízení* [online]. pravni prostor.cz, 20. února 2020 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na <<https://www.pravni prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/vyslech-ditete-v-soudnim-rizeni>>.
 - TRÁVNÍČEK, Milan. *Kmenová škola při střídavé výchově* [online]. epravo.cz, 17. května 2013 [cit. 1. února 2020]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/kmenova-skola-pri-stridave-vychove-91038.html>>.

Cizojazyčné zdroje

- General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1).

Abstrakt

Diplomová práce „Kritéria pro svěřeni dítěte do střídové péče jeho rodičů v kontextu judikatury Ústavního soudu“ se zabývá zejména čtyřmi základními kritérii, která ve svých rozhodnutích stanovil Ústavní soud, a která musí obecný soud brát v potaz vždy, když rozhoduje o svěřeni dítěte do střídové péče. Zároveň tato diplomová práce pojednává i o okolnostech, které mohou mít vliv na rozhodnutí obecného soudu o střídové péči, a mezi které lze řadit zejména špatný zdravotní fyzický či psychický stav dítěte, značnou vzdálenost mezi bydlišti rodičů dítěte nebo nevhodnou či úplně chybějící komunikaci mezi rodiči dítěte.

Tato diplomová práce je rozdělena do šesti kapitol, z nichž některé jsou dále rozděleny na podkapitoly. Právě poslední dvě kapitoly tvoří jádro celé práce. Cílem této práce je zejména na základě rozboru judikatury Ústavního soudu k výše uvedeným otázkám dospět k závěru, zda jsou tato kritéria v judikatuře Ústavního soudu stanovena vhodně, dále jakou měrou musí být jednotlivá kritéria pro svěřeni dítěte do střídové péče naplněna tak, aby mohl obecný soud vůbec o střídové péči rozhodnout a v poslední řadě dospět k závěru, zda je střídová péče v zájmu dítěte v případě, že rodiče dítěte spolu odmítají komunikovat, případně pokud je tato komunikace mezi rodiči nevhodná.

Mezi zdroji, ze kterých tato diplomová práce čerpá, lze nalézt zejména judikaturu Ústavního soudu, monografie, komentáře a odborné články.

Na závěr je nutné dodat, že tato diplomová práce byla zpracována podle právního stavu České republiky ke dni 31. března 2020.

Abstract

Diploma thesis „Criteria for alternate custody in the context of the case law of the Constitutional Court“ deals with four basic criteria which the Constitutional Court determined and which general courts have to consider if they decide about alternate custody of a child. This diploma thesis also deals with circumstances which can have impact on decision about alternate custody. These circumstances can be for example bad physical or mental state of health of a particular child, long distance between domiciles of the child’s parents or not proper or completely missing communication between the child’s parents.

This diploma thesis is divided into six chapters, some of them are then divided into subchapters. The last two chapters constitute the core of the diploma thesis. The aim of this diploma thesis is to find answers for the following questions, based on the analysis of the decisions of the Constitutional Court. The first question is if these criteria for alternate custody of the child are properly determined in the case law of the Constitutional Court. The second question is to what extent these criteria must be fulfilled in order for general courts to decide about alternate custody. Finally, if alternate custody is in the best interest of a child when the parents of this child don’t want to communicate with each other or if this communication between parents is not proper.

Among the sources of this diploma thesis can be found decisions of the Constitutional Court, monographs, expert commentaries or expert articles.

At the end it is necessary to add that this diploma thesis was written according to the law status of the Czech Republic to (the day) 31th March 2020.

Klíčová slova

Rodina
Rodinné právo
Rodiče
Střídavá péče
Ústavní soud
Dítě
Nezletilý
Zájem dítěte
Kritéria pro střídavou péči
Biologické pouto
Zachování vazeb
Výchovné schopnosti
Názor dítěte
Zdravotní stav
Komunikace
Vzdálenost mezi bydlišti

Key words

Family
Family law
Parents
Alternate custody
Constitutional court
Child
Minor
Criteria for alternate custody
Biological bonds
Preservation of ties
Educational skills
Child's opinion
State of health
Communication
Distance between domiciles